

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 IV

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2014

Nr. 43

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 20 juni 2014

De vaste commissie voor Koninkrijksrelaties heeft op 10 april 2014 overleg gevoerd met Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over:

- de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 21 maart 2014 met de kabinetsreactie op de evaluatie rijkscoördinatie Caribisch Nederland (Kamerstuk 33 750 IV, nr. 35).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
Recourt

De griffier van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
De Lange

Voorzitter: Recourt
Griffier: De Lange

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Hachchi, Van Laar, Litjens, Van Raak, Recourt en Van Toorenborg,

en Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn Ministerie.

Aanvang 17:45 uur.

De **voorzitter**: Goedenavond. Wij hebben twee uur. Die wilde ik als volgt indelen: een spreektijd van vijf minuten per woordvoerder met in eerste instantie twee interrupties. Daarna krijgt de Minister uiteraard de gelegenheid te reageren.

De heer **Van Laar** (PvdA): Voorzitter. De huidige Rijksvertegenwoordiger heeft slecht gefunctioneerd. Dat is een feit, zo kunnen wij zo langzamerhand wel vaststellen. Dat ligt aan de persoon maar ook aan de positie van de Rijksvertegenwoordiger. Daarom is het goed dat wij nu een overleg voeren met de Minister over hoe de rijkscoördinatie heeft gefunctioneerd en over hoe dat beter moet. Vanwege de beperkte tijd is het onmogelijk recht te doen aan beide rapporten en ze in de diepte te bespreken. Daarom wil ik mij vooral richten op vooruitkijken: hoe moet het beter? Daar hebben ook de bewoners van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba het meeste aan.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De heer Van Laar geeft aan dat hij beide onderwerpen graag behandeld had gezien, namelijk het onderwerp over het functioneren van de huidige Rijksvertegenwoordiger aan de ene kant, en het vooruitkijken, de hele evaluatie en de toekomstperspectieven aan de andere kant, maar hij had daar een keuze in. Ik had namelijk eerder al een debat gevraagd om specifiek te spreken over het functioneren van de huidige Rijksvertegenwoordiger. Ik kan mij herinneren dat de PvdA dat niet gesteund heeft. Ik kan dat niet rijmen met de woorden van de heer Van Laar.

De **voorzitter**: Ja, en uw vraag is: waarom hebt u dat toen niet gesteund?

De heer **Van Laar** (PvdA): Wij hebben dat toen aangegeven: de rapporten waren toen nog niet klaar op basis waarvan wij over dat functioneren en de toekomst konden spreken. Nu zijn die wel klaar. De conclusies zijn wat ons betreft helder. Die conclusie heb ik in één alinea verwoord. Vervolgens heb ik gezegd: wij moeten vooruitkijken, want daar hebben de bewoners echt iets aan. Wij kunnen nog jaren doorpraten over wat er precies door wie is mis gedaan, maar daar schieten wij niet zo veel mee op. Daarom wil ik graag in de vijf minuten die ik heb, vooruitkijken.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Het rapport van de Inspectie Signalering Begeleiding (ISB) was in november 2013 al klaar. Dat rapport ging over heel veel zaken, maar ook over het functioneren van de huidige Rijksvertegenwoordiger. Dat rapport gaf een heel duidelijk signaal en zelfs een heel duidelijk advies, namelijk dat er actie moest worden ondernomen en dat er zo spoedig mogelijk een vervanger moest komen. Ik herhaal mijn vraag: waarom heeft de PvdA-fractie mijn verzoek om een debat specifiek over dat onderwerp te voeren niet gesteund?

De heer **Van Laar** (PvdA): Omdat aan de wens van mevrouw Hachchi drie maanden daarvoor al tegemoet was gekomen. De Rijksvertegenwoordiger

had al besloten om op te stappen. Om hem dan nog een keer weg te sturen, leek een beetje overdadig.

Mevrouw **Hachchi**: Voorzitter, ...

De **voorzitter**: Wij doen interrupties in tweeën. U bent hierna als spreker aan de beurt.

De heer **Van Raak** (SP): Nou, dan neem ik het stokje wel over. Nee, die bleef zitten! Hij zit er nog steeds. Na 1 mei blijft hij ook nog zitten. Wat vindt de PvdA-fractie ervan dat er maanden geleden een vernietigend rapport werd geschreven over de Rijksvertegenwoordiger en ook over de Minister, de ambtenaren, de coördinatie en het gebrek aan samenwerking? Daarin staat dat er direct actie moet worden ondernomen, maar dat blijft dan drie maanden op het bureau van de Minister liggen. Sterker nog, het wordt pas geopenbaard op het moment dat het in het Antilliaans Dagblad heeft gestaan.

De heer **Van Laar** (PvdA): De Rijksvertegenwoordiger ging, gaat en zal gaan op 1 mei. Daarna is hij echt geen Rijksvertegenwoordiger meer, dus waar de heer Van Raak dat vandaan haalt, weet ik niet. Hij heeft een plaatsvervanger. Die zal dan de taken waarnemen, maar dat is een heel ander persoon, dus daar kan geen verwarring over bestaan. Zoals gezegd: er was al ingegrepen. Die rapporten liggen er. Die zijn heel goed om terug te kijken. Die zijn ook heel goed om lessen uit te trekken. Over die lessen wil ik het graag hebben. Dat zal ik ook doen.

De heer **Van Raak** (SP): Maar de heer Van Laar is ook volksvertegenwoordiger. Die moet ook de regering kunnen controleren. Als er dan een rapport ligt dat zo kritisch is, niet alleen over de Rijksvertegenwoordiger maar ook over het optreden en de coördinerende rol van de Minister en het optreden van het Ministerie, vindt de heer Van Laar dan niet dat dat naar het parlement moet? Of vindt de heer Van Laar dat de Minister dat wel drie maanden of een halfjaar op zijn bureau mag laten liggen? Niemand weet namelijk hoe lang dat op zijn bureau had gelegen als het niet was gelekt naar het Antilliaans Dagblad. Vindt de Partij van de Arbeid dat dit soort informatie naar de Kamer gestuurd moet worden? Of vindt de Partij van de Arbeid dat dit soort informatie, die zo vernietigend is voor de Minister, gewoon veilig op het bureau van de Minister moet blijven?

De heer **Van Laar** (PvdA): De Minister heeft aangegeven de evaluatie in tweeën te willen doen: eerst ambtelijk evalueren, daarna een commissie aan het werk zetten, zodra die rapporten gereed zijn, een reactie van het kabinet bijvoegen en dat dan naar de Kamer sturen. Dat is de volgorde zoals wij die kennen. Wij sturen geen losse rapporten naar de Kamer als het kabinet nog niet kan oordelen, want dan hebben wij ook weinig om over te debatteren. Dus dat doen wij op een ordentelijke manier. Dat is van tevoren aangekondigd. Daar is niet van afgeweken. Tussendoor is er wel een rapport uitgelekt. Dan snap ik dat het voor oppositiepartijen fijn is om daar iets mee te doen, maar als je goed wilt besturen, is het toch handig om de commissie even haar werk te laten doen en het kabinet een fatsoenlijk standpunt in te laten nemen. Dat is gebeurd en daar hebben wij het nu over.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter,...

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi, dit is dan wel uw tweede interruptie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ja, dat is goed.

Ik hoorde de heer Van Laar zeggen: er is ingegrepen, want de Rijksvertegenwoordiger vertrekt per mei 2014. Kan de heer Van Laar dat toelichten? Ik lees in het briefje van de Minister namelijk dat de heer Stolte stopt omdat hij dat zelf wil omdat hij vindt dat drie jaar genoeg is geweest. Wat bedoelt de heer Van Laar met «ingegrepen»?

De heer **Van Laar** (PvdA): Dat kan de Minister het beste zelf toelichten, maar in latere brieven staat nadrukkelijk dat er gesprekken zijn gevoerd met de heer Stolte en dat de heer Stolte op basis van die gesprekken tot een bepaalde conclusie is gekomen. Ik leid daaruit af dat er inderdaad iets is gedaan vanuit de Minister en het Ministerie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Oké, maar aan de ene kant lezen wij in een rapport uit november dat er zo spoedig mogelijk actie ondernomen moet worden. Aan de andere kant vernemen wij van de kant van de Minister dat de Rijksvertegenwoordiger pas per mei weggaat. Dat is zo'n beetje een halfjaar later. Hoe moet ik dat met elkaar rijmen? Want spoed is spoed. Dat is niet een halfjaar.

De heer **Van Laar** (PvdA): Er staat dat er zo snel mogelijk een vervanger gezocht en benoemd moest worden. Ik heb niet met de commissie gesproken en weet niet wat ze daar precies mee bedoelt, maar zij moet ook geweten hebben dat dat zeker een aantal maanden zou duren. Dus ook als dat terstond ter hand zou zijn genomen, zou dat minimaal tot februari, maart geduurd hebben. Ik ga ervan uit dat zij dat hebben opgeschreven om ervoor te zorgen dat er in ieder geval op 1 mei een nieuwe Rijksvertegenwoordiger zou zijn. Dat halen wij nu niet. Omdat het proces op een ordentelijke manier wordt afgelopen, kunnen wij straks pas de profielschets en de selectieprocedure bespreken. Daarom zal de nieuwe Rijksvertegenwoordiger later starten, maar ik denk dat dat een goede keuze is, omdat het wel heel belangrijk is dat er niet alleen wordt bekeken hoe snel wij een nieuwe kunnen vinden maar ook wordt bekeken welke positie hij dan moet hebben en welke voorstellen wij daarvoor hebben.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Laar, vervolgt u uw betoog; u was nog maar net begonnen.

De heer **Van Raak** (SP): Maar ik heb ook nog een vraag.

De **voorzitter**: Maar wij blijven nu voortdurend op hetzelfde onderwerp.

Mevrouw **Hachchi**: Wij hebben twee interrupties, voorzitter.

De **voorzitter**: U hebt twee interrupties. Ik ga het niet tegenhouden maar ... Gaat u uw gang.

De heer **Van Raak** (SP): Ik lees in het ISB-rapport, aanbeveling 11: «Ga zo spoedig mogelijk over tot de tijdelijke benoeming van een Rijksvertegenwoordiger». Dat is dus allemaal niet gebeurd. Hoe denkt de heer Van Laar daarover? «Ga zo spoedig mogelijk over tot de tijdelijke benoeming ...» kan een uur duren, een dag duren en misschien zelfs een week. Maar vindt de heer Van Laar het heel normaal dat dat drie maanden op het bureau van de Minister blijft liggen en daar misschien nog had gelegen als het niet gelekt was?

De heer **Van Laar** (PvdA): Zodra ik mijn betoog mag vervolgen, hoort de heer Van Raak dat wij echt wel ideeën hebben over de positie van de Rijksvertegenwoordiger en de manier waarop die moet veranderen. Als je dat wilt doen, dan moet je daar inderdaad de tijd voor nemen. Dat heeft

de regering gedaan door een commissie in te stellen. Dat heeft zij van tevoren ook aangekondigd. Die commissie heeft aanbevelingen gedaan. Die heeft ook een voorzet gegeven voor het profiel van die nieuwe Rijksvertegenwoordiger. Het is heel goed dat wij nu ook dat rapport hebben zodat wij daarover kunnen spreken en dat wij daarna pas een nieuwe Rijksvertegenwoordiger gaan zoeken. Want om eerst een Rijksvertegenwoordiger te zoeken en dan de positie te veranderen is een beetje ingewikkeld.

De heer **Van Raak** (SP): Het ging om de huidige Rijksvertegenwoordiger. Het ging om de heer Stolte, om de naam maar eens te noemen. Over hem staat in het rapport van november: zo spoedig mogelijk moet die vervangen worden en moet er tijdelijk een nieuwe worden benoemd. Dat is allemaal niet gebeurd. Maar nog veel belangrijker: de heer Van Laar zegt dat het allemaal goed is verlopen omdat dat rapport niet openbaar gemaakt hoefde te worden, aangezien er nog een nieuwe evaluatie zou komen. Als de heer Van Laar Minister was geweest en er een vernietigend rapport zou komen over het optreden van de Rijksvertegenwoordiger waarin staat dat die meteen vervangen moet worden en waarin fundamentele kritiek staat over het optreden van de Minister en het Ministerie, zou de heer Van Laar dat dan maandenlang op zijn bureau laten liggen totdat de inhoud van het rapport gelekt is om het vervolgens alsnog naar de Tweede Kamer te sturen? Zou dat een opstelling zijn waarvan de heer Van Laar denkt: dat is een goede bestuurlijke houding; zo stel ik mij controleerbaar op ten opzichte van de Tweede Kamer en de bevolking van de eilanden?

De heer **Van Laar** (PvdA): Dit waren alle vragen die in de andere interrupties waren gesteld, maar dan nog een keer in één interruptie. Misschien moet ik mijn antwoord dan ook maar kort samenvatten. Ik denk dat het wijs is om eerst ambtelijk te evalueren, dan een commissie in te stellen en die ook bestuurlijke voorstellen te laten doen, bijvoorbeeld over het profiel en de positie van de Rijksvertegenwoordiger en dan het kabinetsstandpunt te bepalen en daarover in debat te gaan met de Kamer. Die koers steunen wij.

Voorzitter. Een belangrijk voorstel van het kabinet, nu al die rapporten er liggen, is dat er een meerjarenprogramma voor Caribisch Nederland komt waarin wij vastleggen welk voorzieningenniveau wij willen bereiken en hoe dat gaat gebeuren. Dat voorstel juicht de Partij van de Arbeid toe. Dat kan een enorm verschil maken voor de eilanden. Eigenlijk is het gek dat het er niet al was.

De plannen van het kabinet met de Rijksvertegenwoordiger gaan ons echter niet ver genoeg. Een stevige coördinatie kan niet zonder een heldere bevoegdheid van een bestuurder. Daarom vervangen wij wat de PvdA betreft de Rijksvertegenwoordiger door een krachtigere commissaris voor Caribisch Nederland. De commissaris wordt de hoogste bestuurder van Caribisch Nederland en het hoofd van de Rijksdienst Caribisch Nederland. De liaisons, die de schakel vormen met de Ministeries, komen direct onder hem te vallen. Het geïsoleerde eigen bureau van de Rijksvertegenwoordiger komt te vervallen en wordt geïntegreerd in de Rijksdienst Caribisch Nederland. Ook de ISB constateert immers dat de bestuurder een formeel handvat nodig heeft om de coördinatie van beleid en projecten op zich te nemen. Hoe ziet de Minister dit formele handvat? In Den Haag stemmen de Ministeries interdepartementale zaken die zij op de eilanden willen doen, af via de Caribisch Nederland-tafel (CN-tafel). Dat is goed. Wij zien graag dat de commissaris of de Rijksvertegenwoordiger een zwaarwegende stem krijgt aan die tafel. Is de Minister bereid om dat te bewerkstelligen? De Rijksdienst en de commissaris moeten nadrukkelijk betrokken worden bij het opstellen van beleid. Zij kennen de situatie in Caribisch Nederland immers het beste en hebben lokaal de beste

contacten. Is de Minister dit met ons eens? Want in de rapporten lijkt het alsof ze buiten het beleid moeten worden gehouden.

Ministeries kunnen tot nu toe, zonder overleg, ook zelf projecten tot uitvoering brengen als ze zelf over het budget gaan en het binnen hun bevoegdheden ligt. Wat ons betreft kan dat alleen nog in afstemming met die nieuwe commissaris of Rijksvertegenwoordiger. Die commissaris toetst dan aan de prioriteiten uit het meerjarenprogramma, aan de absorptiecapaciteit van de eilanden en aan de behoefte van de eilanden. Eventuele meningsverschillen worden dan aan die CN-tafel opgelost. Kan de Minister hierin meegaan?

Dan het profiel. Ik kreeg daar een mooie e-mail over, die ik graag grotendeels wil overnemen. De nieuwe commissaris is wat de PvdA betreft – dat heb ik dus gekopieerd uit die e-mail – een sterke, verbindende leider. Iemand die van onbesproken gedrag is. Iemand die onkreukbaar is. Iemand die daadwerkelijk geïnteresseerd is in de mensen daar en tegelijkertijd zakelijk is. Iemand die oog heeft voor de kwetsbare relatie tussen Nederland en Caribisch Nederland. Iemand die reeds enige of liefst heel veel ervaring heeft opgedaan in de Cariben, die kennis heeft van de cultuur en de politieke omgangsvormen en die dus weet waar hij aan begint. En iemand die kan rekenen op een open en constructieve samenwerking met de inwoners en politici van Caribisch Nederland. Deelt de Minister het beeld dat wij hebben van de nieuwe commissaris of Rijksvertegenwoordiger?

De selectie van de commissaris moet zo transparant mogelijk zijn. De selectiecommissie moet divers zijn samengesteld met voldoende vertegenwoordigers uit Caribisch Nederland. De bestuurscolleges en eilandsraden moeten geconsulteerd worden over de beoogde kandidaat voorafgaand aan de benoeming. Is de Minister dat met ons eens?

De Partij van de Arbeid wenst de Minister heel veel succes bij het vinden van een nieuwe, krachtige, verbindende bestuurder voor Caribisch Nederland. De bewoners van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba verdienen dat.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Sinds de BES-eilanden, Bonaire, Statia en Saba, onderdeel zijn van Nederland zijn er resultaten geboekt. D66 heeft daar oog voor, maar er zijn nog steeds problemen. Collega's met wie ik daar meerdere keren op werkbezoek ben geweest, kunnen dat beamen. Dat blijkt ook uit de tussenevaluatie, die inmiddels heeft plaatsgevonden. De problemen verdienen de aandacht van ons hier in Den Haag. Dat zijn wij verplicht aan de mensen daar.

De Rijksvertegenwoordiger, de rechterhand van de Minister, hoort een verbindende factor te zijn tussen het Europees en Caribisch deel van Nederland, maar daar komt weinig van terecht. In het rapport van de Inspectie Signalering en Begeleiding van november 2013 lees ik dat de huidige Rijksvertegenwoordiger, de heer Stolte, zeer weinig vertrouwen geniet aan beide kanten van de Oceaan.

Van samenwerking is nauwelijks sprake, laat staan van coördinatie op de eilanden. Deze bevindingen van de inspectie komen niet uit de lucht vallen. Er waren eerder signalen, waar deze Minister weinig mee heeft gedaan. In de zomer van 2013 ontstond op Bonaire een diepe bestuurlijke crisis. De Rijksvertegenwoordiger kwam hierbij op zijn zachtst gezegd in opspraak. In september 2013 heb ik daar mondelinge vragen over gesteld. Minister Plasterk deed niets. Hij zag geen reden om de Rijksvertegenwoordiger te vervangen. Hij stelde mevrouw Hachchi gerust en beloofde de Kamer te informeren als het nodig was. Er volgde nog een briefje met de mededeling dat de heer Stolte besloot op te stappen na een halfjaar, maar waarom bleef onduidelijk. Verder hoorde de Kamer niets meer, totdat het Antilliaans Dagblad in februari 2014 het vernietigende ISB-rapport publiceerde met daarin het advies zo spoedig mogelijk een nieuwe Rijksvertegenwoordiger aan te stellen – «zo spoedig mogelijk» – en

desnoods iemand tijdelijk te benoemen om de situatie «in rustiger vaarwater te krijgen».

De heer **Litjens** (VVD): Ik zou graag van mevrouw Hachchi willen weten waar dat woordje «nieuwe» staat, want naar mijn overtuiging gaat het in dit rapport, dat op 18 november is verschenen of gemaakt, over de periode van 22 oktober tot en met 6 november 2013. Dat is na de brief van 13 september 2013 van de Minister waarin is aangekondigd dat de Rijksvertegenwoordiger per 1 mei 2014 stopt. Waar staat in het rapport: ga zo spoedig mogelijk over tot benoeming van een nieuwe Rijksvertegenwoordiger?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Pagina 15, aanbeveling 11: «Ga zo spoedig mogelijk over tot de tijdelijke benoeming van een Rijksvertegenwoordiger (RV), die gedurende de komende bredere bestuursevaluatie in 2015 kan helpen de positie in rustiger vaarwater te krijgen». Daar is geen woord Spaans bij.

De heer **Litjens** (VVD): Spaans misschien niet maar misschien Papiaments; ik heb geen idee. Maar laat ik het anders stellen. Als de ISB een rapport opstelt in november, in de wetenschap verkerende dat de Rijksvertegenwoordiger op 1 mei 2014 opstapt, en als het bedoeling en de wens van de ISB – het is hypothetisch, hoor – zou zijn dat hij eerder dan 1 mei opstapt, zou zij dan dit advies hebben gegeven of zou zij dat dan anders hebben geformuleerd?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik vind het een beetje sneu als de VVD-fractie zinsneden anders wil gaan interpreteren om gaatjes te zoeken om hieruit te komen. Het lijkt mij duidelijk. Ik heb in mijn inbreng de eerdere signalen helder geschetst. Dit rapport bevat veel onderwerpen maar gaat ook in op het feit dat de functie van Rijksvertegenwoordiger zoals die nu is, niet naar behoren wordt ingevuld. Er wordt gesproken over vertrouwen en samenwerking. Als de heer Litjens enigszins een beeld heeft bij de onrust die er speelde in die tijd, dan zou hij ook inzien dat dit een duidelijke aanbeveling is om zo spoedig mogelijk actie te ondernemen. Die brief van de heer Stolte mag dan in september zijn verstuurd; dit rapport is in november uitgekomen. Misschien is de afspraak dat de heer Stolte per mei weg zou gaan wel de reden waarom de Minister vervolgens dacht: hier ga ik niks mee doen. Dat kan. Dat kunnen wij aan de Minister vragen, maar ik vind de vraag van de heer Litjens behoorlijk onduidelijk, maar misschien is dat de reden waarom de VVD-fractie hier ook geen duidelijk standpunt in heeft.

De **voorzitter**: Mijnheer Litjens, ook uw eerste interruptie is voorbij. U hebt straks zelf spreektijd. U mag uw tweede interruptie inzetten. Dat is aan u. U kunt ook wachten tot straks.

De heer **Litjens** (VVD): U bent de croupier van de dag, zeg maar.

De **voorzitter**: Ja, ja, ja. Zwart of rood.

De heer **Litjens**: Nou, ik wil hem wel inzetten, hoor. De VVD gaat natuurlijk een standpunt innemen. Dat doen wij dadelijk in onze eigen spreektijd. Dat doe ik bij voorkeur niet in interrupties. Ik vind het een beetje jammer dat de VVD nu wordt verweten allerlei zinsneden te zoeken om de discussie vaag te houden, terwijl ik wel degelijk goed weet welke onrust veroorzaakt is. Maar die onrust is voor een groot gedeelte ook veroorzaakt door mevrouw Hachchi zelf door de Minister nu te verwijten dat hij rapporten achterhoudt, terwijl bij de commissie duidelijk was wat de procedure zou zijn. Mijn vraag aan mevrouw Hachchi is: hebt u de brief

van de Minister van 7 november 2013, die van 18 november 2013 en die van 17 december 2013 gelezen, waarin hij aangeeft dat er na de evaluatie of de doorlichting van de ISB nog een bestuurlijk deel aan de rapportage wordt toegevoegd en het geheel na het eerste kwartaal van 2014 naar de Kamer wordt gezonden? Heeft mevrouw Hachchi dat gelezen of heeft zij het niet gelezen en probeert zij nu wat extra onrust te stoken?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb alle brieven gelezen. De heer Litjens kan nu wel alle brieven en alle rapporten in de lucht gooien, maar daarmee neemt hij niet weg dat er in november duidelijke signalen waren dat er problemen waren met de huidige Rijksvertegenwoordiger en dat er zo spoedig mogelijk actie moest worden ondernomen om die op te lossen. Mijn kritiek op de Minister zal ik zo meteen verder naar voren brengen in mijn inbreng. Die gaat erover dat de Kamer dit rapport zo spoedig mogelijk had moeten krijgen, zodat wij met de Minister over de situatie daar kunnen spreken. Die situatie rust geen halfjaar tot het 1 mei is. Als de ISB duidelijk aangeeft dat er zo spoedig mogelijk overgegaan moet worden tot een tijdelijke benoeming, dan lijkt het signaal mij helder. Dan heb je geen tien brieven nodig. Dan moet je ervoor zorgen dat je actie onderneemt en dat je het probleem oplost door in ieder geval een eerste stap te zetten, namelijk door een tijdelijke dan wel een nieuwe Rijksvertegenwoordiger te benoemen. De heer Litjens kan het zo ingewikkeld maken als hij wil, maar dit ligt hier voor.

De heer **Litjens** (VVD): Ik ben gewend om afspraken na te komen en mij aan afspraken te houden. Dat betekent dus dat wij praten over het rapport wanneer het rapport compleet is. Een van de redenen waarom wij als VVD, net als andere partijen – maar ik zal onze argumentatie erbij geven – niet zijn ingegaan op het verzoek van mevrouw Hachchi om alleen te praten over de ISB-doorlichting is dat wij het van belang vonden dat wij ook de inbreng van de eilanden zelf, die in de bestuurlijke rapportage zit, in de discussie mee konden nemen. Het is zo jammer dat de discussie zoals mevrouw Hachchi haar al ongeveer een halfjaar optuigt en aanliert – dat is voor een aantal onderdelen terecht, hoor; laat ik daar geen onduidelijkheid over laten bestaan – zich enkel en alleen toespitst op wat wel en niet is gedaan ten aanzien van de Rijksvertegenwoordiger, terwijl er nog zo ongelooflijk veel andere elementen zijn die ter bespreking zouden moeten komen. De discussie heeft zich daar iedere keer op gespitst.

De **voorzitter**: Mijnheer Litjens, gaat u een vraag stellen?

De heer **Litjens** (VVD): Ik ga geen vraag stellen. Ik ga reageren op mevrouw Hachchi, want zij richt zich tot mij.

De **voorzitter**: Dan is bij dezen de reactie klaar en is het aan mevrouw Hachchi om haar betoog te vervolgen.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter, staat u mij toe om nog even hierop te reageren, anders gaat het van mijn spreektijd af.
De heer Litjes ...

De heer **Litjens** (VVD): Litjens, ja.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Excuses, ik vind het zelf ook altijd vervelend als iemand mijn naam verkeerd uitspreekt.
Wat de heer Litjens aangeeft, is precies wat ik later zal herhalen in mijn inbreng. Hij wil namelijk alles op één hoop gooien. Maar nee, ik heb een halfjaar geleden dringend om een debat gevraagd, specifiek vanwege de discussie over de huidige Rijksvertegenwoordiger en de onrust die met

hem samenhangt. Toen ik in de plenaire zaal stond, heb ik ook aangegeven dat wij toen alleen het debat daarover moesten voeren. Natuurlijk komen er nog rapporten; al komen er nog tien rapporten over de evaluatie van de rijkscoördinatie. Daar komen wij nog over te spreken, maar dat moeten twee verschillende debatten zijn. Dat eerste debat had haast. Sterker nog, de heer Litjens herhaalde het al: het ISB-rapport is heel helder over dat specifieke onderdeel, namelijk de huidige Rijksvertegenwoordiger.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Na het briefje waarin stond dat de heer Stolte per 1 mei zou weggaan, hoorden wij niets totdat het Antilliaans Dagblad in februari 2014 het vernietigende ISB-rapport publiceerde met daarin het advies zo spoedig mogelijk een nieuwe Rijksvertegenwoordiger aan te stellen; zo spoedig mogelijk en desnoods tijdelijk benoemen om de situatie «in rustiger vaarwater te krijgen». Maar Minister Plasterk deed weer niets. Sinds november 2013 vangt het rapport al stof.

De heer **Van Raak** (SP): Dat onrustige vaarwater van jou.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ja, ik denk ook dat de heer Litjens in onrustig vaarwater zit.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi, gaat u verder.

De heer **Litjens** (VVD): Dit is uitlokken.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ja, het is vervelend, want ik merk dat u wat zegt.

De **voorzitter**: Maar dit is allemaal buiten het debat. Gaat u gewoon door met uw betoog. En mijnheer Litjens, u bent zo aan de beurt.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Minister Plasterk deed weer niets, want sinds november 2013 vangt het rapport al stof. Pas toen het in de krant stond, stuurde hij het naar de Kamer. Reden genoeg voor een debat, maar de Partij van de Arbeid, de VVD en het CDA sluiten zich aan bij de verdediging van de Minister door de problemen met de Rijksvertegenwoordiger op één hoop te gooien met de evaluatie rijkscoördinatie, met als gevolg dat wij vandaag pas over de kwestie spreken, terwijl dat veel eerder had moeten gebeuren. Dit doet geen recht aan de onrust op de eilanden. Moet de Minister het ISB-rapport formeel gezien onmiddellijk naar de Kamer sturen? Misschien niet. Maar had hij het moeten doen als hij de mensen op Bonaire, Statia en Saba serieus had genomen? Dat zeker wel. Dat verdwijnt niet door het ISB-rapport op één hoop te gooien met het bestuurlijke rapport. Mijn fractie vindt deze gang van zaken dan ook erg teleurstellend.

De heer **Van Laar** (PvdA): De vertegenwoordiger van D66 probeert hier een beeld neer te zetten alsof de Minister niets deed. Zij heeft dat geloof ik wel twaalf keer gezegd. Deze Minister is nu ongeveer anderhalf jaar Minister. Vlak na zijn aantreden stuurde hij een vertegenwoordiger naar de eilanden om de bestuurlijke situatie te onderzoeken. Daarna riep hij de Rijksvertegenwoordiger naar zich toe om over die situatie te praten. Er werden afspraken gemaakt. Een paar maanden daarna haalde hij de Rijksvertegenwoordiger opnieuw naar Nederland om opnieuw daarover te praten. Vlak daarna zei de Rijksvertegenwoordiger: ik ga per 1 mei weg. Toen kregen wij in november een rapport over een situatie die drie maanden daarvoor al was opgelost en dan zegt mevrouw Hachchi: de

Minister deed niets. Ik snap echt niet waar dat op gebaseerd is. De Minister heeft voor zover ik kan zien vanaf het begin van zijn mandaat juist heel erg opgetreden en de situatie onderzocht. Daarom zitten wij nu in een situatie waarin wij praten over de nieuwe Rijksvertegenwoordiger en niet de huidige.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Over de opsomming van de heer Van Laar hebben wij het gehad bij mijn mondelinge vragen. Toen heeft de Minister gezegd: u kunt gerust zijn, mevrouw Hachchi, ik zie geen reden om in te grijpen en de huidige Rijksvertegenwoordiger te vervangen; ik zal de Kamer natuurlijk informeren als er meer speelt. Dit was allemaal nog voor het ISB-rapport. Mijn kritiek gaat erover dat de Minister, toen hij in november dit rapport ontving, terwijl hij wist dat de Kamer zich daar zorgen over maakte, dat niet meteen met de Kamer heeft gedeeld. Dat is één. Maar het meest belangrijke is dat hij daar geen actie op heeft ondernomen. De heer Van Laar kan wel zeggen: er is een afspraak, want per 1 mei gaat de heer Stolte weg. Ten eerste lees ik ...

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Voorzitter, mag ik een ordevoorstel doen?

De **voorzitter**: Mevrouw Van Toorenburg.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ik zit mij echt te verbijten. Wij hebben een code in deze Kamer. Die code is heel helder. Wij hebben het over functies. Wij hebben het over functionarissen. Ik vind het absoluut ongepast dat hier iedere keer de naam te grabbel wordt gegooid, zeker gehoord de hysterische toon waarop dat gaat. Laten wij het gewoon met elkaar hebben over het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger. Ik vind dat netjes. Ik zou graag aan u willen vragen, voorzitter, om het proces in die zin te bewaken. Dit is geen affikdebatje over een individu. Wij hebben het hier over een functionaris en over een rol die is vervuld.

De **voorzitter**: Wat uw verzoek betreft om de naam niet meer te noemen: ik denk dat wij allemaal weten over wie wij het hebben. Ik wil dat ondersteunen. Ik verzoek de leden om het gewoon te hebben over de Rijksvertegenwoordiger.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik moet even nadenken over wat mevrouw Van Toorenburg aansnijdt. Ik snap dat zij zegt dat wij het over functies hebben. Daar ben ik het mee eens, maar in dit geval gaat de discussie over het feit dat er problemen waren met de huidige Rijksvertegenwoordiger en de manier waarop deze Minister daarop heeft gehandeld. Het is onze taak als volksvertegenwoordigers om de Minister te controleren. Maar ik zal moeten refereren aan de brief die de Minister heeft gestuurd over het vertrek van de huidige Rijksvertegenwoordiger.

De **voorzitter**: Dan zijn wij het met elkaar eens: dan hebben wij het over de Rijksvertegenwoordiger.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter, ik was bezig met mijn antwoord op de opmerking van de heer Van Laar. Als er problemen zijn en daar zo spoedig mogelijk actie op moet worden ondernomen, dan is 1 mei 2014 behoorlijk ver, zeker als ik in de brief van de Minister lees dat de reden waarom de huidige Rijksvertegenwoordiger opstapt, is dat hij zelf vindt dat drie jaar genoeg is geweest. Mijn kritiek blijft overeind.

De heer **Van Laar** (PvdA): De Minister heeft ervoor gekozen om een goede evaluatie te schrijven en op basis daarvan over de positie en de

invulling van de Rijksvertegenwoordiger met de Kamer te discussiëren. Dat doen wij nu. Je kunt wel zeggen dat wij dat heel snel zouden gaan doen, maar dan hadden wij maximaal drie maanden winst kunnen boeken. Daar gaat het om. Per 1 mei gaat hij weg. Dat was sowieso gepland. Dan had er per 1 mei een nieuwe, een tijdelijke gezeten. Nu wordt het ongeveer september of augustus. Is al die spoed het waard om het dan niet te hebben over de positie van de Rijksvertegenwoordiger, om het dan niet te hebben over hoe wij de coördinatie vormgeven, om het dan niet te hebben over hoe wij de bestuurlijke situatie daar inrichten? Dat is het laatste waar de inwoners van de eilanden mee gediend zijn.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Nu gebeurt het weer: het wordt op één hoop gegooid met de hele evaluatie van de rijkscoördinatie. Dat is van meet af aan mijn punt geweest. Natuurlijk moeten wij uitgebreid debatteren over de gehele evaluatie, maar dit gaat om nood aan de man, om het functioneren van de huidige Rijksvertegenwoordiger en om het feit dat daar actie op ondernomen moet worden. Ik snap de verdediging en de tactiek die hier wordt gebruikt door alles op één hoop te gooien, maar daar gaat het hier niet om.

De heer **Litjens** (VVD): Ik maak er bezwaar tegen dat nu wordt gedaan alsof er een spelletje wordt gespeeld. Ik vind dat echt te betreuren. Dat is niet de manier waarop wij hier moeten spreken. Er hangt al een wat opgewonden sfeer. Laten wij het nou niet nog erger maken.

De **voorzitter**: Goed. De vraag is of wij ons daar niet allemaal schuldig aan maken. Wilt u nog hierop reageren, mevrouw Hachchi? Anders verzoek ik u om uw betoog te vervolgen.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik stel voor dat de heer Lintjes een slok water neemt als hij zich opgewonden voelt.

De heer **Litjens** (VVD): Als u dat nou ook doet, kunt u misschien mijn naam wel juist uitspreken.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik neem mijn taak serieus. Ik probeer mijn vragen te stellen – dat zal ik straks ook in de richting van de Minister doen – en de onderste steen boven te krijgen. Ik vind het vervelend als mijn collega's zaken op één hoop gooien, alsof ik niet zou willen wachten tot de hele evaluatie af is gelopen. Al duurt het nog een jaar voordat die hele evaluatie af is omdat dat beter is; daar wil ik best op wachten, maar ik wil niet wachten als het erom gaat dat wij als Kamer met de Minister kunnen praten over de huidige Rijksvertegenwoordiger met wie er problemen zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi, bent u hiermee aan het eind van uw termijn?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Nee, ik ben nog niet aan het eind van mijn betoog.

De **voorzitter**: Oké. U hebt niet veel tijd meer. U hebt nog een minuut.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb de volgende vragen aan de Minister. Was de Minister überhaupt van plan om het ISB-rapport met de Kamer te delen of moeten wij de Antilliaanse media dankbaar zijn? Waarom heeft de Minister het rapport dat hij in november ontving, niet meteen met de Kamer gedeeld? Hij wist toch dat minimaal één fractie zich zorgen maakte? In september heeft hij mondelinge vragen beantwoord en beloofd de Kamer te informeren. Heeft de Minister het ISB-rapport betrokken bij het besluit om de heer Stolte pas per 1 mei te laten

vertrekken? Waarom heeft de Minister het advies om de Rijksvertegenwoordiger zo spoedig mogelijk te vervangen, desnoods met een tijdelijke vervanger, naast zich neergelegd? Dankzij de motie van D66 wordt de nieuwe Rijksvertegenwoordiger dit keer wel in een transparante procedure benoemd. Maar waarom kost het maanden tot er een nieuwe Rijksvertegenwoordiger komt? De Minister had immers alle tijd. Ik had graag in een apart debat over de Rijksvertegenwoordiger gesproken. Nu staat de gehele evaluatie op de agenda. De spreektijd is beperkt. Ik heb nog wel een vraag. Waarom gaat de Minister in zijn brief nauwelijks in op de snoeiharde kritiek van de ISB? Wanneer kunnen wij zijn reactie op alle aanbevelingen van de ISB verwachten?

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Boven dit debat hangt een wolk van onvrede, boosheid en emotie, zowel hier in de Kamer als op de eilanden, bij de bestuurders van de eilanden en zeker ook de bevolking van Bonaire, Saba en Statia. Wij stoppen heel veel geld in de eilanden, heel veel mensen, heel veel regels en heel veel moeite. Toch lukt het niet en leidt het alleen maar tot meer onvrede. Hoe komt dat en wat kunnen wij eraan doen?

De eerste vraag aan de Minister is: waarom heeft hij dat rapport niet aan de Kamer gestuurd? Als je een rapport krijgt dat zo vernietigend is over de Rijksvertegenwoordiger, de ambtelijke aansturing, de coördinatie, de samenwerking en vooral de positie en de rol van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zelf, dan moet je dat meteen naar de Kamer sturen. Als er in zo'n rapport acuut actie wordt gevraagd, moet je acuut actie ondernemen en de Kamer daarover informeren. Of je onderneemt geen actie en vertelt de Kamer waarom niet. Of je onderneemt op een andere manier actie en brengt de Kamer daarvan op de hoogte. Wat niet kan en wat de onvrede doet groeien, is het feit dat de Kamer zo'n rapport in een Antilliaans dagblad en andere Antilliaanse media moet lezen, waarna het naar de Kamer wordt gestuurd. Daarmee organiseer je de onvrede. Waarom heeft de Minister niet gewoon besloten om dat direct te doen? Het rapport en de kritiek zijn daar stevig genoeg voor.

Wij hebben nu een vervolg, waarbij een aantal voorstellen worden gedaan, samen met de mensen op de eilanden: centrale coördinatie, meerjarig programma, scheiding beleid en uitvoering, liaisonfunctie van de Rijkscoördinator en meer aandacht voor de specifieke cultuur op de eilanden. Ik vind het allemaal prachtig. Ik hoop dat wij het allemaal gaan doen.

Maar waar zit nou het grote probleem? Dan moet ik toch terugdenken aan 10-10-10, toen wij die beslissing namen over deze prachtige eilanden. Iedereen hier die de eilanden heeft bezocht, wordt verliefd op de prachtige eilanden en de prachtige mensen, die helaas nog geen prachtige toekomst hebben. Hoe is dat nou gekomen?

De kleinste gemeenschappen in Nederland met het kleinschaligste bestuur, duizenden kilometers van Den Haag, waar praktische oplossingen moeten worden gezocht voor praktische problemen, wat deze mensen al eeuwenlang doen, worden bestuurd vanuit twaalf, dertien Ministeries. Ik ben er wel van overtuigd dat de mensen op die Ministeries – er zijn heel veel ambtenaren ingevlogen met die kleine vliegtuigjes – ook verliefd zijn geworden en dat die zich ook hard hebben ingezet, maar dat zijn rijksambtenaren. Die hebben van heel veel dingen verstand maar niet van kleinschalig praktisch bestuur op een eiland 9.000, 8.000 kilometer van Den Haag. Hoe heeft het ooit kunnen gebeuren dat wij het meest praktische, concrete bestuur, zo ver van ons vandaan, zo hebben georganiseerd dat het het dichtst bij de ambtenarentorens zit met mensen die goed regels kunnen maken en goed wetten kunnen maken? Is dat wel gelukkig? Ik snap ook heel goed dat alle mensen in die verschillende Ministeries – zorg, sociale zaken, verkeer – ontzettend hun best doen,

maar ik snap ook heel goed dat die niet precies weten wat er op al die andere Ministeries gebeurt. Ik snap bijzonder goed dat de mensen op de eilanden hun ogen uitkijken naar die stroom aan ambtenaren en regels en wetten. Die mensen zijn met van alles bezig waar zij helemaal geen overzicht op hebben. Dat snappen ze ook niet. Ik snap heel erg goed dat mensen teleurgesteld zijn in een Rijksvertegenwoordiger van wie ze gehoopt en gedacht hadden dat die hun man voor Den Haag zou zijn, terwijl hij in de praktijk de man van Den Haag is gebleken die hun komt vertellen hoe het moet.

Wij krijgen straks een evaluatie. Hoe kijkt de Minister terug naar die schaal? Hoe kan het dat wij zo'n kleinschalig bestuur op zo'n abstracte manier hebben georganiseerd? Moeten wij in de toekomst niet veel meer bekijken of wij al dat geld en al die mensen veel efficiënter kunnen inzetten? Moeten wij niet het principe hanteren dat wij de bestuurders, de mensen op de eilanden, die het al eeuwen zelf redden, zo veel mogelijk de ruimte geven en daarbij praktisch ondersteunen? Ik noem dat het principe: wij bellen u niet; u belt ons. Heeft de Minister daar al zijn gedachten over laten gaan? De heer Van Laar had het er al over; als wij kijken naar de toekomst, moeten wij deze grote weeffout dan ook niet onder ogen zien? Hoe gaan wij in de toekomst praktische problemen op deze eilanden op een praktische manier oplossen? Hoe ziet de Minister dat voor zich?

De heer **Litjens** (VVD): Voorzitter. Ik heb de afgelopen jaren vaak gemerkt dat de beste besluiten niet per se genomen worden op basis van paniek of op basis van veel testosteron of de vrouwelijke equivalent daarvan. Ik was dus op zich prettig verrast met de brief die op 13 september verscheen, waarin werd aangegeven dat de Rijksvertegenwoordiger aangaf zijn functie te zullen neerleggen op 1 mei 2014. De voorgeschiedenis werd niet pas duidelijk toen de ISB-doorlichting er lag, maar die speelde al eerder. Daarom leek mij dit de enige verstandige beslissing. De hele discussie over de Rijksvertegenwoordiger, waar dit AO nu al geruime tijd over gaat, overschaduwde een klein beetje de problematiek waar het werkelijk over gaat. Dat is heel jammer, maar wij hebben toch geoordeeld dat het verstandiger was om de hele evaluatie af te wachten en geen apart debat te voeren over de Rijksvertegenwoordiger op basis van een rapport waar dingen in staan die wij al wisten. Zeker, er is nogal wat af te dingen op het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger. Dat blijkt duidelijk uit de doorlichting van de ISB. Dat blijkt ook duidelijk uit het rapport van Van Gastel cum suis.

Ik ben geschrokken van een aantal bevindingen uit de doorlichting. Zaken als het ontbreken van meerjarige, integrale beleidskaders, maken het moeilijk te beoordelen of doelstellingen worden gehaald en of ze in goede volgorde en tijdig worden uitgevoerd. Er is geen centrale visie, die voor alle betrokkenen de richting bepaalt. Dat zijn redelijk alarmerende constatering, die in ieder geval tot nadenken stemmen. Maar wat mij het meeste verbaasde – daarmee sluit ik een klein beetje aan bij wat collega Van Raak zei – is dat wij er vanaf 10-10-10 misschien te veel van zijn uitgegaan dat de eilanden zich als normale gemeenten dienden te gedragen, dat het op dezelfde manier zou moeten werken en dat het «bijzondere» van deze bijzondere gemeenten slechts zat in de wettelijke inbedding die anders is. Maar dat is niet zo. Het is een andere wereld. In die andere wereld leven mensen inderdaad al eeuwenlang op een bepaalde manier samen. De constatering dat het rijksbestuur al snel denkt in oplossingen en niet bereid is te accepteren dat het vaak beter is dat de oplossing lokaal wordt bedacht, zou ook voor de Europees-Nederlandse gemeenten kunnen gelden, want daar hebben wij hier nogal eens moeite mee. Doen de voorstellen die de Minister ook doet in zijn brief, voldoende recht aan dat principe van loslaten?

Waarom laten wij niet meer los? Waarom accepteren wij niet dat eilandbesturen veel beter in staat zijn om te bepalen wat op de eilanden

dient te gebeuren? Zou zo'n Rijksvertegenwoordiger, die, zoals ik het lees, toch een beetje als ridder te voet of met de handen op de rug op pad wordt gestuurd, als haarlemmerolie of oliemannetje of hoe je het ook wilt noemen, niet veel beter in positie moeten worden gebracht om de belangen van de eilanden en de eilandbesturen duidelijker over het voetlicht te brengen in Nederland? En op welke plek kan dat dan het beste gebeuren? De Rijksvertegenwoordiger wordt nu verantwoordelijk gemaakt voor de shared service Rijksdienst Caribisch Nederland. Wat betekent dat? Het gaat toch een beetje over de backoffice. Is dit nu een daadwerkelijke verbetering van de positie van de Rijksvertegenwoordiger? Over aanbeveling 10 op pagina 15 hebben we het al eerder gehad: «Positioneer de RV centraal binnen de RCN. De liaisons worden aan hem toegevoegd, de directeur RCN-centraal en de diensthoofden rapporteren aan hem». Daar zit in mijn optiek een duidelijke verbetering van de positie van de Rijksvertegenwoordiger. Ik heb dat niet teruggezien in de voorstellen van de Minister. Klopt het dat deze aanbeveling niet wordt overgenomen? Kan de Minister ook aangeven waarom niet? Welke mogelijkheid heeft de Rijksvertegenwoordiger als bij de uitvoering van allerlei beleidsmatige prioriteiten die hier aan de CN-tafel in samenspraak met eilandbesturen worden gemaakt, duidelijk wordt dat het absorptievermogen van eilanden om al die beleidsmatige prioriteiten tot uitvoering te laten komen, bereikt is of overschreden dreigt te worden? Is er dan een manier voor een Rijksvertegenwoordiger om te zeggen: tot hier en niet verder? Een soort van terugzendrecht dus, om eilanden niet te overvoeren met allerlei prioriteiten die door liaisons, door departementen en door openbare lichamen worden uitgevoerd. Ik heb soms het gevoel dat ze daar een beetje gek worden gemaakt met alles wat wij op hen afsturen.

De **voorzitter**: Mijnheer Litjens, ook uw tijd is zo goed als om, dus als u wilt afronden: graag.

De heer **Litjens** (VVD): Het laatste wat mij opviel, is dat de stelselmatige rapportage aan Den Haag ontbreekt. Is de Minister van mening dat het ook een verantwoordelijkheid van de Minister zelf is om erop toe te zien dat die rapportages daadwerkelijk worden afgeleverd? En gaat dat dan ook gebeuren?

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Voorzitter. Er is al heel veel gezegd. Terugkijkend zien we inderdaad dat er sinds 10-10-10, waaraan ik zelf nog heb mogen bijdragen, heel veel dingen niet goed zijn gegaan. We hebben onvoldoende scherp gehad wat het betekent om openbare lichamen die zo ver weg liggen, de bijzondere gemeentes, aan te sturen vanuit Nederland, met onvoldoende ruimte voor eigenheid. We zagen natuurlijk wel dat er serieuze problemen waren, die we met elkaar wilden oplossen. Dat is, denk ik, vaak gedaan met een Nederlandse bril op. Het is goed om in eerste instantie een rapport te krijgen over het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger, maar vervolgens moeten we wel bekijken hoe het hele spel in elkaar zit. Hoe zorg je ervoor dat een functionaris optimaal kan functioneren? Als ik de brieven lees, vind ik het allemaal heel bestuurlijk, maar zo gaat dat natuurlijk. Wat is er precies gebeurd? Er is onvoldoende meerjarenplanning en er wordt wel veel heen en weer gereisd, maar eigenlijk is er nauwelijks coördinatie, en er is overlap van functies. Het is belangrijk om dat te ontrafelen en weer stevig te maken. Zo lees ik het rapport ook wel, maar mijn gevoel zegt toch dat ik heel graag vandaag van de Minister gewoon, in normale mensentaal, wil horen wat we gaan doen. Want mensen kijken mee en willen weten: wat gaan we nu eigenlijk doen? Hoe gaan we het nu versterken? Hoe gaan we al die instrumenten die nu, terecht, in bestuurlijke taal zijn opgeschreven, werkelijk zo inzetten dat de mensen straks echt het gevoel hebben dat ze een eigen samenleving zijn die op een bepaalde manier bij Nederland

hoort? Er zit een persoon tussen die onze belangen behartigt, maar die ook ziet wat er vanuit Nederland komt en daarop maatwerk kan leveren. Hoe gaan we dat spel nu daadwerkelijk goed op de wagen zetten? Want het is niet goed gegaan. Er zijn dingen niet goed gegaan vanuit de coördinatie. Ik ga er echt van uit dat iedereen zijn best heeft willen doen. Ik geloof ook helemaal niet dat mensen hebben zitten sufmutsen of het niet goed hebben willen doen. Iedereen heeft naar beste wil en weten geprobeerd om er iets van te maken en het heeft niet gewerkt. Functionarissen zaten klem. Hadden ze er zelf uit moeten komen? Dat kan. Daar kunnen we heel hard over spreken, maar ik zou heel graag naar de toekomst willen kijken en van de Minister willen horen hoe hij de instrumenten, die zo mooi zijn opgeschreven, echt gaat vormgeven. Het gaat bijvoorbeeld over een geïntegreerde meerjarenplanning. Daarmee hebben we ervaring bij armoedebelid en andere thema's. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dingen die we in Nederland succesvol kunnen doen, ook daar werken, maar wel op de maat van de mensen zelf? Kan de Minister dat in gewonemensentaal, met al die prachtige aanbevelingen en al die mooie woorden, op een heel praktische manier aan ons uitleggen? En dan vooral: hoe doen we dat op de maat van daar en op de toon van daar, om ervoor te zorgen dat mensen het gevoel hebben dat het over hen gaat? Dat is eigenlijk wat ik vandaag wil weten. Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat de nieuwe Rijksvertegenwoordiger daar in de toekomst echt in positie zit? Hij moet niet «een van hullie» of «een van zullie» zijn, maar hij moet aanspreekbaar zijn en een aanspreekpunt hebben. We moeten er in dat team voor zorgen dat het niet zo loopt als het de afgelopen jaren is gegaan. In gewonemensentaal: wat gaan we doen?

De voorzitter: Die vraag ligt voor bij de Minister, net als vele andere vragen. Ik geef hem direct het woord om te antwoorden.

Minister Plasterk: Voorzitter. Ik stel mij voor, mijn beantwoording in drie onderdelen te splitsen. Ik wil in een kleine inleiding iets zeggen over de context en de hele situatie waarover we spreken. Daar is ook door diverse sprekers naar verwezen. Daarna kom ik terug op het procedurele aspect, waar mevrouw Hachchi en de heer Van Raak hun termijn aan hebben besteed. Ten derde wil ik spreken over de toekomst en de rol van de nieuwe Rijksvertegenwoordiger.

Ik begin met de context. Er werd gesproken over het functioneren van de nu zittende Rijksvertegenwoordiger en dat is prima, maar laten wij oog hebben voor de situatie waarin een ieder die in die functie zou zitten, zou moeten functioneren. Sinds 10-10-10, dus heel recentelijk, hebben we een nieuwe bestuurlijke situatie gecreëerd, die complex is. Laten we eerlijk zijn: als je naar de wereldkaart kijkt, zou je dit natuurlijk nooit verzinnen. Als je het Koninkrijk al verdeelt in een deel aan de ene kant van de oceaan en een deel aan de andere kant van de oceaan, zou je niet verzinnen dat dan drie heel kleine eilanden, ook nog eens verdeeld tussen de Bovenwindse en de Benedenwindse, onderdeel zouden zijn van het land Nederland aan de andere kant van de oceaan. Het is bestuurlijk al een buitengewoon complexe situatie.

Ook zijn er grote verschillen in welvaartsniveau en grote verwachtingen bij de drie eilanden, die zelf gekozen hebben om tot deze constellatie toe te treden. Die hadden toch de verwachting dat ze het net zo goed zouden krijgen als Nederland, en waarschijnlijk ook onmiddellijk. Die verwachtingen kan natuurlijk niemand waarmaken, en dan is er ook nog een politieke setting waarin de doorlooptijd van bestuurders wel heel erg kort is geworden. Ik wil er de aandacht op vestigen dat sinds 10-10-10 alle gedeputeerden, de gezaghebber en binnenkort de Rijksvertegenwoordiger, al het veld hebben geruimd. Van de mensen die er toen zaten, zit er nu niemand meer. Er is een politieke cultuur waarin het soms heel hard en

op de man gaat en er vaak aan de integriteit van de ander wordt getwijfeld, wat nog iets anders is dan het met iemand oneens zijn. Dat laatste punt – dat benadruk ik nog eens – heb ik bij mijn vorige bezoek aan de eilandsraad ook genoemd: wat u ook vindt van elkaars politieke opvattingen, op een gegeven moment ben je door iedereen heen en is iedereen afgebrand. Ik heb dus in waarschuwend zinnig gezegd: pas een beetje op, want je moet uiteindelijk toch weer op een klein eiland met elkaar verder.

In die complexe situatie is in de afgelopen jaren niet alles goed gegaan – helemaal niet – maar er is ook heel veel bereikt. Laat ik één pluim op de hoed geven, en wel aan mijn opvolgster op OCW, Marja van Bijsterveldt. De laatste keer dat ik een school bezocht op Bonaire, dacht ik: nou, dat is gewoon een goede school; daar zou ik mijn kinderen met alle plezier naartoe sturen. Er stonden goede juffen voor de klas en er was goed materiaal, een goede methode en een fatsoenlijk gebouw. Er is op dat terrein heel grote vooruitgang geboekt en dat geldt ook voor het terrein van de zorg. Er is vorig jaar aan de bel getrokken over de fysiotherapie en de tandheelkunde. Toen heeft Minister Schippers dat aan de orde gesteld, en besloten om er actie op te ondernemen. Er is dus op veel terreinen iets bereikt. Als je daar mensen spreekt, zien ze dat ook, maar noemen ze ook het onderhoud van de wegen en de infrastructuur. Er ligt natuurlijk kilometers asfalt en dat kun je niet allemaal in één keer op niveau brengen. Ook op het gebied van de sociale zekerheid is de situatie natuurlijk nog niet zoals die zou moeten zijn. In die complexe situatie heeft iedereen moeten functioneren, inclusief de Rijksvertegenwoordiger. Dat is even de context die ik wil schilderen.

Hoe is dit procedureel verlopen? Ik had vrij snel na mijn aantreden door dat de zaak daar niet goed ging. Ik kreeg wat meldingen en heb toen de Rijksvertegenwoordiger een keer uitgenodigd. Ik heb een aantal dringende afspraken met hem gemaakt en op een enkel onderdeel gezegd: ik wil niet meer horen dat het zo gaat. Dat heb ik overigens ook niet meer gehoord, dus daar heeft hij zich netjes aan gehouden. Toch bleek vorig jaar gaandeweg dat de verhoudingen verstoord waren en het niet meer goed zou komen. Ik heb toen dus de evaluatie in gang gezet, die bestaat uit twee onderdelen. Ook zijn indringende gesprekken gevoerd over de situatie, voor een deel door mijn sg en voor een deel door mijzelf. Na die gesprekken heeft de Rijksvertegenwoordiger zelf besloten dat hij er de voorkeur aan gaf om, om hem moverende redenen, van de zes jaar waarvoor hij was benoemd, drie jaar vol te maken en terug te treden per 1 mei, dus nu over twee weken. Het is een misverstand dat hij dan nog niet weg zou gaan. Dat is niet waar; per 1 mei treedt hij terug en gaat hij daar weg. Hij gaat dus niet zijn opvolgers of plaatsvervangers voor de voeten lopen. In zijn woorden, hoor.

Vervolgens heb ik de rapporten gekregen. Ik heb de Kamer inderdaad van tevoren meegedeeld dat het mijn voornemen was om die in combinatie en vergezeld van een beleidsreactie na het eerste kwartaal van 2014 aan de Kamer toe te sturen. Vervolgens kreeg ik de rapporten. Die bevestigden het beeld dat ik had, ook op het moment dat ik die indringende gesprekken met de Rijksvertegenwoordiger had gevoerd. Net als de heer Van Laar en de heer Litjens las ik overigens het rapport van de ISB, die wist dat de Rijksvertegenwoordiger ontslag had genomen per 1 mei 2014, zó, dat «ga zo spoedig mogelijk over tot tijdelijke benoeming van een Rijksvertegenwoordiger» betekent: zo spoedig mogelijk dán. Anders had men natuurlijk gezegd: wacht die periode van drie of vier maanden niet af, maar grijp voordien in. Dat zou overigens een heel andere situatie hebben opgeleverd. Ik wil daar nog aan toevoegen dat de Rijksvertegenwoordiger zélf heeft besloten om eerder terug te treden, en ook dat er ook geen regeling met hem is getroffen. Er is dus ook geen sprake van enige procedure anders dan zijn eigen besluit om terug te treden.

De heer **Van Raak** (SP): Dat rapport gaat niet alleen over de Rijksvertegenwoordiger. Het gaat ook over het Ministerie en over de rol van de Minister. Ik vind dat rapport vrij vernietigend. Als ik Minister was geweest, had ik dat toch naar de Kamer gestuurd. Waarom heeft de Minister dat niet gedaan? Het gaat dus niet alleen over de Rijksvertegenwoordiger. Je krijgt een rapport. De Minister zegt dat daar allemaal dingen in stonden die hij al wist. Geldt dat dan ook voor zijn eigen functioneren? En waarom stuurt hij dat rapport, als het zo vernietigend is, niet naar de Kamer, om zijn positie voor de Kamer ook wat controleerbaarder te maken?

Minister **Plasterk**: Er staan ook kritische noten in over het functioneren van het Ministerie, dus niet zozeer over de Minister, hoewel ik natuurlijk politiek verantwoordelijk ben voor het Ministerie. In het rapport wordtesignaleerd dat de interactie tussen het Ministerie, de Rijksvertegenwoordiger en de liaisons, dus de hele constellatie, niet goed genoeg is. Ik had van tevoren gezegd hoe ik het aan de Kamer zou sturen, dus met een beleidsreactie erbij. Als ik dit kritische rapport – want dat is het, hoor – had gestuurd zonder beleidsreactie, had de Kamer gezegd: ja, maar wat gaat u nu doen? We hebben er een korte spanne voor genomen, er snel een beleidsreactie op geschreven en het aan de Kamer toegestuurd. Dat was dus de standaardprocedure. Wat doen wij dus met een kritisch rapport? Daar gaan we op acteren. Ik kom daar zo aan toe.

De heer **Van Raak** (SP): Nee, het heeft drie maanden op het bureau van de Minister gelegen. Ik kan me niet voorstellen dat reageren op zo'n kritisch rapport drie maanden duurt. De Minister zegt dat hij eerst een reactie heeft geschreven en die toen naar de Kamer heeft gestuurd. Nee, het stond in het Antilliaans Dagblad! Het lag bij de Minister op zijn bureau. Drie maanden lang. Toen stond het in de krant en toen kregen we het. Dat is de volgorde der dingen geweest; het was niet zoals de Minister het zegt.

Minister **Plasterk**: Nee, er worden zaken gezegd die niet juist zijn, zoals het ook niet juist was dat de Rijksvertegenwoordiger na 1 mei zou blijven. We moeten de feiten wel zuiver houden. Ik heb vorig jaar al gezegd dat ik aan het eind van het eerste kwartaal van 2014 het rapport aan de Kamer zou sturen, en daar heb ik mij aan gehouden. Bij dat voornemen had ik natuurlijk voorzien dat ik, als het rapport zou komen, niet alleen een reactie moest schrijven maar ook in overleg moest treden met de collega's in het kabinet, omdat zij direct beleidsverantwoordelijk zijn voor wat er op hun terrein op ieder van de eilanden gebeurt. Daar kom ik zo nog op. Het is niet zo dat ik een middag ga zitten en denk: wat zullen we nu weer eens schrijven? Ik moet dat natuurlijk ook afstemmen met mijn collega's. Ik heb het dus ingepland en gedacht: daar hebben we enige tijd voor nodig. In die tijd heeft dat rapport helemaal niet op mijn bureau liggen verstoffen, maar zijn mijn medewerkers en ik druk bezig geweest om binnen het kabinet te bepalen hoe wij de nieuwe constellatie voor de Rijksvertegenwoordiger zien. Daarover hebben we overleg gehad en daarover hebben we een beleidsreactie geschreven. Die is door het kabinet is vastgesteld en toen aan de Kamer toegestuurd.

De **voorzitter**: Er is een interruptie van mevrouw Hachchi. Ik zeg ondertussen tegen de collega's dat ...

Minister **Plasterk**: Sorry, nog één punt. Als het niet in de krant had gestaan, had ik me ook gehouden aan wat ik de Kamer had toegezegd. Dan had ik het natuurlijk ook na het eerste kwartaal van 2014 aan de Kamer toegestuurd, want dat had ik al gezegd. Het is goed dat de heer Van Raak mij daaraan herinnert, anders blijft dat hangen. De suggestie dat ik het aan de Kamer heb gestuurd omdat het was uitgelekt, is misplaatst,

want ik had toegezegd dat ik het met een reactie naar de Kamer zou sturen en dat heb ik gedaan. Ja, het is ondertussen uitgelekt en dat is altijd vervelend, maar die dingen gebeuren.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Hachchi. En ik wilde zeggen dat ook voor interrupties op de Minister geldt: maximaal twee.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik wil terug naar het specifieke onderdeel van de problemen met de huidige Rijksvertegenwoordiger. De Minister zegt: het ISB-rapport heeft mij niet verrast. Hoewel er stevige kritiek in staat, heeft het rapport de Minister niet verrast. En er staat behoorlijk wat kritiek in, ook over het rustige vaarwater dat er moet komen. Waarom dan pas in mei een verandering? Is het dan niet juist belangrijk om snel actie te ondernemen? Ik kan dat niet met elkaar rijmen. Ik heb dus twee vragen. De Minister was kennelijk niet verrast. Klopt dat? En ik lees in het rapport dat er echt iets moet gebeuren, specifiek met de problemen met het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger.

Minister **Plasterk**: In het rapport werd een situatie geschilderd die ik herkende: er waren grote spanningen, die overigens niet alleen gingen over de Rijksvertegenwoordiger. Er waren op dat moment ook spanningen tussen de gezaghebber die er zat en de gedeputeerde. Ik mag eraan herinneren dat de gezaghebber tegen de eigen gedeputeerde juridische procedures in gang had gezet. Denk je eens in dat in een Nederlandse gemeente de burgemeester procedures tegen de wethouders in gang zet... Dat alleen al is een bijna onbestaanbare situatie. Op allerlei punten was de situatie dus niet goed, en dat wist ik. Het verraste me dus ook niet dat dit door het rapport werd bevestigd. Ik heb ook zelf om dat rapport gevraagd. Ik heb gevraagd om goed en kritisch te kijken, want wat hebben we eraan om dat niet op tafel te hebben zodat we weten waar we aan toe zijn? Ik wist het dus, en ik had die indruk in feite ook toen ik vorige zomer die gesprekken voerde met de Rijksvertegenwoordiger, waarna de Rijksvertegenwoordiger heeft besloten dat hij er na drie van de zes tropenjaren een punt achter zet.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De Minister heeft dus de afweging gemaakt dat mei 2014 vroeg genoeg was, terwijl er in november toch wel verontrustende signalen waren; ik verwijs nog maar eens naar het ISB-rapport. De Minister vond het verantwoord om een halfjaar te wachten.

Minister **Plasterk**: De datum van 1 mei is de datum waarop de Rijksvertegenwoordiger vrijwillig terugtreedt. Dat is geen keuze van mij maar een keuze van de Rijksvertegenwoordiger. Toen ik echter in november dat rapport kreeg, heb ik me, wetend dat het nog vier maanden zou duren totdat hij zou terugtreden, gerealiseerd dat we nu vooral aan de slag gaan met de vraag: wat gaan we doen nadat hij is teruggetreden?

De **voorzitter**: De Minister vervolgt zijn betoog.

Minister **Plasterk**: Ik kom bij mijn derde blok, over de vraag hoe we het nu zouden moeten inrichten. Ik begin met de fundamentele vraag van de heer Litjens: zou je het niet meer moeten loslaten? Is die hele structuur die we op 10-10-10 hebben gecreëerd, met eilanden die als openbaar lichaam feitelijk het equivalent zijn van een gemeente, zonder provinciaal ertussen, waardoor zij eigenlijk direct rijkstoegankelijk zijn en te maken hebben met al het rijksbeleid, wel een wenselijke situatie? Zou je het niet helemaal moeten losknippen, of moeten zeggen dat ze hun eigen zaken kunnen doen? Laat ik daar een procedureel en een inhoudelijk antwoord op geven.

Het procedurele antwoord is: ik denk dat dat echt een vraag is die bij de evaluatie van 10-10-10 aan de orde hoort te komen, zodat ook de eilanden er volledig over kunnen worden gehoord. Dat is niet iets wat ik hier nu wil afdoen. Wij hebben ook advies gevraagd over de procedure voor 10-10-10. Hoe gaan we dat nu inrichten? Dat is een zware evaluatie en dat moet ook, want het is ook een zware vraag.

Ik zal ook een iets inhoudelijker antwoord geven. Nogmaals, de evaluatie komt en ik wil daar niets aan afdoen, maar ik moet wel wijzen op de schaal waarover we praten. Iedereen realiseert zich dat wel. De drie eilanden hebben samen 23.000 inwoners. Dat is de omvang van Amersfoort-Noord. Ook wat betreft de bestuurskracht van de eilanden moet je je dus afvragen of het tot het beste resultaat zou leiden als je zou zeggen: doet u het allemaal maar zelf; hier is het budget. Dat element moeten we meewegen. Er is veel gezegd over drukte en er is gezegd dat er veel gereisd is en dat er veel mensen zijn geweest. Maar de mensen die er geweest zijn, hebben natuurlijk wel expertise bijgedragen aan wat er op de eilanden gebeurt. Bij het loslaten zou ik dus in ieder geval die kanttekening willen plaatsen.

De voorzitter: De heer Van Raak, voor zijn tweede interruptie.

De heer Van Raak (SP): We weten hoe kleinschalig het bestuur is. Daarom heb ik die vraag gesteld: juist vanwege de kleinschaligheid. Nu hebben we namelijk het meest kleinschalige bestuur in Nederland, namelijk kleine eilandjes op 9.000 kilometer van Den Haag, grotendeels in handen gegeven van reusachtige Ministeries hier in Den Haag. Daar zit het probleem. Dat was de keuze van 10-10-10. Daar was de SP toen heel kritisch op en de VVD ook. Andere partijen waren er zeer voor. Als de Minister nu echter terugkijkt, ook met het oog op de twee rapporten die hier liggen, vindt hij dat dan de meest gelukkigste manier van organiseren? Of is hij het met mij eens dat het niet helemaal logisch is om het bestuur over drie zo kleinschalige eilanden, waarop de problemen zo praktisch zijn, voor het overgrote deel in handen te geven van rijksambtenaren die allemaal hun stinkende best doen maar hier nu toevallig geen verstand van hebben?

Minister Plasterk: Er zit een keerzijde aan wat de heer Van Raak betoogt. We hadden – en hebben, wat mij betreft – namelijk ook de ambitie om die drie kleine eilanden in de Caraïben, die ervoor hebben gekozen om onderdeel van het land Nederland te zijn, wat betreft het onderwijs en de zorg naar een niveau te tillen dat past en dat voldoet aan Nederlandse wetten. Het is dus niet alleen: hebt u het een beetje goed? We moeten ook zeggen: u bent een integraal onderdeel van Nederland en dus gelden ook de Nederlandse criteria voor onderwijs. Het onderwijs daar is er enorm op vooruitgegaan. Dat geldt ook voor het Nederlandse strafrecht en het Nederlandse civielrecht. Het is allemaal niet niks. Saba is het paradijs in de zon. Iedereen die er geweest is, raakt onmiddellijk verliefd. Dat geldt voor al die eilanden, maar ik pak Saba omdat het het kleinste is, met nog geen 2.000 inwoners. Als je daarvan de school aftrekt, heb je nog geen 1.300 natives over. Het is een buitengewoon klein en heel pittoresk eiland, maar mocht er eens iets heel erg mislopen, dan moet daar de volledige kracht van het Nederlandse rechtssysteem kunnen gelden. Als we zorgen hebben over kinderrechten daar – die hebben we; daar hebben we onlangs over gesproken – dan moeten we met al het instrumentarium dat er is ook de kinderrechten kunnen verbeteren. Laten we dus niet al te idyllisch doen over totaal loslaten, want ik ben bang dat dat ook een keerzijde heeft. Dat is het enige wat ik erover wil zeggen, want nogmaals: wij gaan het uitgebreider evalueren. Dan is het natuurlijk in de eerste plaats de vraag aan de eilanden zelf wat zij vinden van de eigen positie.

Ik ben het eens met wat de heer Van Raak signaleerde over onvrede. Het verbaast mij ook weleens als ik op Bonaire kom en daarna naar Curaçao ga. Het welvaartsniveau op Bonaire is hoger dan dat op Curaçao. De bijdrage per hoofd van de bevolking aan Bonaire vanuit Nederland is ook veel hoger dan die aan Curaçao, want in principe geven we daaraan geen begrotingssteun meer. De onvrede richting Nederland lijkt echter op Bonaire veel groter te zijn dan op Curaçao. Dat is een paradoxale situatie.

De heer **Van Raak** (SP): Wat de Minister nu doet, is misschien wel het probleem. Hij zegt: ze zijn onderdeel van Nederland dus ze moeten ook hetzelfde niveau krijgen als Nederland, en zorg en onderwijs zijn ontzettend vooruitgegaan. De standaard moet echter niet Nederland zijn, maar Saba, Statia en Bonaire. We moeten proberen om de mensen daar vooruit te helpen. We moeten vanuit hun eigenheid en hun specifieke wensen bekijken hoe we die mensen kunnen helpen. Wat er nu gebeurt, is dat op alle Ministeries standaarden worden gemaakt, dat alle Ministeries aan de slag gaan en naast elkaar heen, over elkaar heen en uit elkaar weg werken. Misschien is wel het allerbelangrijkste dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken dit veel meer zou moeten coördineren. Dat staat ook in deze rapporten. Het grootste probleem dat we in de afgelopen tijd hebben geconstateerd, is misschien wel dat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties die coördinerende rol niet vervult, zodat allerlei vakMinisters aan de slag gaan op die kleine eilanden, net als de ambtenaren daar, zonder goed te beseffen wat voor eilanden het zijn en met wat voor mensen ze te maken hebben.

Minister **Plasterk**: De heer Van Raak zegt dat hij niet de Nederlandse standaarden wil voor de drie eilanden, maar de mensen daar willen die wel. Zij verwachten dat het onderwijs voldoet aan de standaarden die wij hier ook hebben. Elke keer als ik daar mensen spreek, zeggen ze dat het een teleurstelling is dat het nog niet op alle punten lukt om die standaarden te halen: ga eens op een weg in Nederland rijden en op een weg op Bonaire; moet je eens kijken hoeveel gaten hier in de weg zitten; wij halen de standaarden niet en dat was wel het plan. Ik herken dus niet de wens om die standaarden te hanteren die misschien voor de buurlanden gelden. Men heeft wel degelijk de verwachting – ik zeg niet dat we die volledig kunnen waarmaken – dat er standaarden gelden die ook in het West-Europese deel van het Koninkrijk gelden.

De heer **Van Raak** (SP): Dat ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Raak, u gaat nu in discussie, maar u hebt twee interrupties gehad. Ik zeg nog wel tegen de Minister dat de heer Van Raak ook nog heeft gevraagd of de Minister van BZK misschien een meer coördinerende rol zou moeten spelen ten opzichte van de Ministeries.

Minister **Plasterk**: Ik heb bij mijn aantreden onmiddellijk gezegd dat ik een meer coördinerende rol wil spelen dan mijn voorganger Donner, die de boel in gang heeft gezet, op dat moment wilde spelen. Ik heb toen ook gezegd dat ik snapte dat mijn voorganger de structuur helder wilde maken: ieder Ministerie is zelf verantwoordelijk. Ik heb toen hier in de commissie ook gezegd: als u vindt dat daar iets niet in orde is, moet u dat hier bij mij als coördinerend Minister aan de orde kunnen stellen. Dan zal ik niet zeggen: daar ga ik niet over. Dan zeg ik: ik zal het met de collega's opnemen. Dat is coördineren. Ik zal het aan de Kamer terugkoppelen. Als mensen op de eilanden een punt aan de orde willen stellen, zeg ik niet: hier is het telefoonnummer van het Ministerie. Dan verzamel ik die wensen, coördineer ik aan de Haagse kant wat ermee gebeurt en communiceer ik terug wat er vervolgens mee zal gebeuren. Dat heb ik gedaan bij collega Schippers toen er klachten waren over de zorg en dat

heb ik gedaan op andere terreinen. Ik heb die coördinerende rol dus zowel aan de andere kant van de oceaan als aan deze kant van de oceaan actief ingevuld. Nu gaan we praten over de vraag of je dat nog verder zou moeten doorvoeren; ik kom zo op de voorstellen van de heer Van Laar. Daar komt het in feite op neer.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi voor haar tweede en laatste interruptie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Tevens de laatste dus, oké. Als ik de Minister goed beluister, is hij gekomen bij blokje drie, over de toekomst. Hij gaat nu in op een aantal verbetermaatregelen. Ik wil nog even terug naar het procedurele aspect, het vorige punt. De Minister zegt dat hij bekend was met de onrust, dat hij de Rijksvertegenwoordiger heeft gesproken, en dat de Rijksvertegenwoordiger uiteindelijk zelf heeft besloten om op te stappen per mei 2014. Dat is niet omdat de Minister dat wilde. Als de Rijksvertegenwoordiger dat niet zelf wilde, was hij dus nog drie jaar langer gebleven. Dan komt het ISB-rapport, waarover de Minister zegt: dat was ook voor mij geen verrassing. Hij wacht nog op het andere rapport, en over een paar maanden gaan we hierover spreken en misschien actie ondernemen. Is dat niet rijkelijk laat, gezien de onrust, gezien de kritiek en gezien de nood die uit dit rapport blijkt? Het ademt gewoon actie. Ik heb het niet over alle onderwerpen in het rapport; ik heb het specifiek over de Rijksvertegenwoordiger.

Minister **Plasterk**: Het ademt actie en die actie heb ik ook genomen. Ik ben onmiddellijk gaan zitten om een beleidsreactie te maken, die af te stemmen met mijn collega's en die op het geplande moment aan de Kamer te sturen, me realiserend dat de Rijksvertegenwoordiger per 1 mei 2014 opstapt. Ik had daarbij dus het doel om de nieuwe invulling van de functie van Rijksvertegenwoordiger hier in de Kamer te kunnen bespreken, zodat we na dat gesprek de procedure vol kunnen starten om iemand aan te stellen. Wat mij betreft gebeurt dat in een hoog tempo. Als het meezit, hebben we rond de zomer een opvolger benoemd. Een aantal mensen citeren de volgende zin uit het advies: ga zo spoedig mogelijk over tot de tijdelijke benoeming van een Rijksvertegenwoordiger. Er is echter nog geen aandacht besteed aan het feit dat ik dat onderdeel niet overneem. Het heeft in ieder geval niet mijn voorkeur om een tijdelijke Rijksvertegenwoordiger aan te stellen, omdat ik denk dat we iemand vol in positie moeten brengen. Dat punt vul ik dus net iets anders in dan mij was geadviseerd. Laten we gewoon een stevig iemand vol in positie brengen, niet alleen om even de rust te doen weerkeren, maar gewoon om in die constellatie vol te kunnen functioneren.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Laten we de woorden «zo spoedig mogelijk» nemen. Mei 2014 is dan toch te ver weg? Dan kun je de situatie toch nog door laten gaan zoals die is? Er staat ook letterlijk: rustiger vaarwater. Dat werd in november gesteld. Dan moet er toch een urgentie ontstaan bij de Minister om op het punt van de Rijksvertegenwoordiger aan de slag te gaan, desnoods met een tijdelijke? Want zo groot is die ernst. Ik heb twee punten. Ik wil echt dat de Minister hierop ingaat, want ik probeer hem te begrijpen maar ik snap hem niet. Of de Minister moet zeggen dat hij de afspraak over 1 mei 2014 al had gemaakt met de huidige Rijksvertegenwoordiger en hij daar niet op terug wilde komen. Dan weet ik ook waar ik aan toe ben. Dan kan ik de Minister nog volgen. Het rapport vroeg echter op dit punt om onmiddellijke actie en de Minister laat die niet zien.

Het tweede punt dat ik hieraan wil toevoegen, is dat de Kamer hierover geïnformeerd had moeten worden. Ik heb hierover nota bene vragen gesteld in september, een maand voordat dit rapport uitkwam, en met de Minister de afspraak gemaakt dat hij de Kamer op de hoogte zou houden.

Minister **Plasterk**: Als ik goed geteld heb, zijn dat twee tweede punten en dus in totaal drie punten. Over het informeren van de Kamer heb ik zojuist echt gesproken. Ik heb van tevoren aan de Kamer meegedeeld hoe ik dat zou doen, met een beleidsreactie erbij, op het moment dat het zou gebeuren. Daar heb ik me aan gehouden.

Dan de duiding van het advies. Wat wordt er bedoeld met zo spoedig mogelijk? In die commissie zitten allemaal heel verstandige mensen. Die wisten dat de Rijksvertegenwoordiger een paar maanden later zou opstappen. Als zij hadden willen adviseren om daar niet op te gaan wachten, hadden ze een heel ander soort advies gegeven. Ik ga er niet verder over speculeren welke adviezen ze dan gegeven zouden hebben, maar dan waren ze mans genoeg geweest om expliciet te adviseren. Ik ga er dus van uit dat zij dit advies hebben gegeven, zich realiserend dat de Rijksvertegenwoordiger daar nog maar een paar maanden zou zitten. Ten slotte werd er gevraagd naar een als-dansituatie. Als de Rijksvertegenwoordiger niet uit eigener beweging had besloten om op dat moment op te stappen, wat had ik dan gedaan? Daarover ga ik niet speculeren. Er is ook geen sprake van een afspraak; dat woord wil ik ook niet overnemen. Er is mij na die gesprekken door de Rijksvertegenwoordiger meegedeeld dat hij er nog eens goed over had nagedacht en had besloten dat hij per 1 mei 2014 zou willen opstappen.

De **voorzitter**: De Minister vervolgt zijn betoog.

Minister **Plasterk**: Ik was gebleven bij de nieuwe situatie en heb eerst maar even de allergrootste vraag bij de kop genomen, namelijk de vraag van de heer Litjens of we niet naar een andere statelijke verhouding toe moeten. Nogmaals, het korte antwoord is: dat ligt bij de evaluatie van 10-10-10 vol op tafel en dan moeten we maar zien. Het is verleidelijk om er nu over door te spreken, maar misschien moet ik dat maar niet doen. Ik ga nu in op de vragen van de heer Van Laar. Hij wenst dat de Rijksvertegenwoordiger een krachtiger positie krijgt. Ik zou eens willen bekijken of we elkaar kunnen vinden in het volgende. We gaan een aantal veranderingen aanbrengen. Ik zoom zo in op de positie van de Rijksvertegenwoordiger. We gaan werken met meerjarenprogramma's. Die worden vastgesteld aan de CN-tafel, waaraan de bestuurders van de eilanden zitten en waaraan de Nederlandse regering is vertegenwoordigd met de portefeuillehouders van de verschillende departementen, zodat er echt zaken gedaan kunnen worden. Daar worden de inhoudelijke keuzes gemaakt.

Wat is de positie van de Rijksvertegenwoordiger? De titel ligt nu vast in de wet. Je mag hem als commissaris aanduiden. Daar hecht ik minder aan. Overigens heeft de commissaris van de Koning juist minder bevoegdheden naar het lokaal bestuur dan de Rijksvertegenwoordiger wat mij betreft zou kunnen hebben. Hij is de hoogste Nederlandse bestuurder in de Caraïben. Zijn eigen bureau komt te vervallen. Hij staat aan het hoofd van het RCN/Centraal, waar 87,5 mensen werken. Dat is ook de werkplek voor de rest van de mensen die bij het RCN werken. In totaal werken daar 665 mensen. Dat zijn niet allemaal beleidsambtenaren, want er zitten maar 6 liaisons. Dat zijn de mensen die er namens hun Minister zitten. Er zitten echter ook 151 politiemensen. Dat is Nederlandse Rijkspolitie. Voordat het woord «Nederlandse» misverstanden wekt: alle mensen daar zijn natuurlijk Nederlander. Van die 665 zijn 65% lokale mensen, die werken in dienst van de RCN. De politie is dus de grootste club, maar er zit ook een justitiële inrichting van V en J met 73 mensen. Het is uitvoerend werk. Dat zijn bijvoorbeeld mensen die de inspectie van een vliegveld doen of andere taken uitoefenen. Het is een misverstand dat het allemaal beleidsmedewerkers zouden zijn.

De heer Van Laar vindt dat die zes liaisons onder de Rijksvertegenwoordiger moeten vallen. Daar kan ik een stuk in meegaan, maar ik moet er

wel een kanttekening bij plaatsen. Ik vind inderdaad dat de Rijksvertegenwoordiger, wanneer hij signaleert dat er iets niet goed gaat, ten eerste geïnformeerd moet zijn. Hij moet op elk moment kunnen zeggen: ik wil mij volledig door u laten informeren, mevrouw of mijnheer de liaison van VWS of van welk departement dan ook. Vervolgens moet hij kunnen signaleren en betrokkenen kunnen meedelen dat hij de manier waarop iets wordt uitgevoerd niet verstandig vindt. Als hij het aan betrokkenen meedeelt, gaat het automatisch in de lijn omhoog naar de Minister die het betreft, maar hij moet het ook aan mij kunnen meedelen. De Rijksvertegenwoordiger moet, als noodremprocedure, kunnen zeggen: ik vind dit niet goed gaan en ik wil dat dit aan de volgende CN-tafel aan de orde komt. De heer Litjens gebruikte het woord «terugzendrecht». De Rijksvertegenwoordiger heeft dus de agenderende bevoegdheid om aan de volgende CN-tafel te zeggen: het is allemaal aardig wat u doet, maar ik vind dat het niet goed gaat en ik wil dat we dit opnieuw vol op de CN-tafel hebben. Dat betekent dat de bestuurders van de eilanden dan aan tafel zitten, net als de betrokken bewindspersoon en ikzelf als coördinerend Minister. Ook de Rijksvertegenwoordiger zit daar dus aan tafel. Hij kan dan zeggen: ik heb dit zo zien gebeuren en ik denk dat het anders moet. Hij heeft dus vanzelf een zwaarwegende stem, omdat hij de hoogste bestuurder van Nederland is die daar lokaal actief is.

De voorzitter: Er is een interruptie van de heer Litjens.

De heer **Litjens** (VVD): Nou, het is meer een vraag. Ik weet zeker dat ik het kan opzoeken, maar volgens mij is dit sneller. Hoe vaak vindt die CN-tafel plaats?

Minister **Plasterk:** De CN-tafel is maandelijks. De gelegenheid waarop we met alle bewindspersonen aan tafel zitten, is de CN-week, maar de CN-tafel is maandelijks.

Ik zei dat ik er een kanttekening bij moest plaatsen, want het blijft natuurlijk zo dat iedere Minister zijn eigen ministeriële verantwoordelijkheid heeft voor wat er op het gebied van zorg of onderwijs op de BES gebeurt. Het is het budget van VWS, of het budget voor de zorg, of het budget van OCW voor het onderwijs. Dat is de constellatie die we nu hebben en ik denk dat de eilanden daar groot voordeel van hebben gehad in de afgelopen jaren. Als namelijk de Minister van OCW met een budget van 20 miljard het signaal krijgt dat het niet helemaal goed gaat met een school, dan kan die Minister nog eens bekijken of daar een mouw aan te passen valt. Dat is in de afgelopen jaren op een aantal terreinen gebeurd. Het budget voor de zorg is geloof ik verdrievoudigd sinds 10-10-10. Regelmatig heeft men bij de CN-week met succes een bewindspersoon ervan weten te overtuigen om toch nog eens extra inspanningen te verrichten. Als je naar een situatie zou gaan waarin Binnenlandse Zaken namens de regering verantwoordelijk zou zijn voor de BES, en dat Ministerie de ruimte zou krijgen om zaken op ministersniveau aan te sturen, dan valt de druk natuurlijk weg. Dan gaan de andere Ministeries achteroverzitten: ja hoor eens, dit is het probleem van de Minister van BZK en die ziet maar hoe hij het redt; dit is het budget dat ervoor staat. Ik zeg niet dat het op de huidige manier oneindig blijft goed gaan, maar in de afgelopen jaren heeft men toch regelmatig via Kamervragen of anderszins de betrokken Minister aan het vestje kunnen trekken, en hem ervan kunnen overtuigen om een extra inspanning te plegen. Dus ja, er is misschien wat extra verkokering, maar het heeft ook voordelen gehad op een aantal onderdelen. Hoe dan ook, die verkokering willen we aanpakken.

Ten slotte. We kunnen hier praten over de structuur, maar uiteindelijk is ook het profiel belangrijk van degene die het gaat doen. Dat profiel heb ik ook meegestuurd. Je ziet het bij burgemeesters ook. Die hebben formeel

niet zo'n grote bevoegdheid, maar kunnen met gezag en autoriteit verdraaid veel voor elkaar krijgen. Het is dus een lastige rol waarvoor we iemand zoeken. De heer Van Laar gaf een heel mooie beschrijving van een schaap met wel zes poten. Als we iemand zouden kunnen vinden die aan al die dingen voldoet, zou dat natuurlijk schitterend zijn. We moeten daar zo dicht mogelijk bij komen. Ik denk dus dat de persoon van degene die wordt gekozen, veel uitmaakt voor het vervullen van de functie. Ik denk dat ik hiermee ook de verschillende aspecten van de nieuwe rol heb belicht. Ik kan er nog aan toevoegen dat de Rijksvertegenwoordiger ook wordt gehoord bij de aanstelling van nieuwe liaisons, zodat hij vanaf het begin een rol speelt. Dat zal ook de onderlinge verhoudingen beïnvloeden, want als hij mede betrokken is geweest bij de selectie van zo'n nieuwe liaison, zal die nieuwe liaison ook meer ervaren dat de Rijksvertegenwoordiger degene is aan wie hij in zekere zin rapporteert. Nogmaals, met inachtneming van de ministeriële verantwoordelijkheid denk ik dat de Rijksvertegenwoordiger dan goed in positie zal zijn.

De heer **Litjens** (VVD): Ik begrijp dat het risico ontstaat dat andere Ministeries achteroverleunen op het moment dat je het Ministerie van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk maakt voor alles. Ik begrijp ook dat het daarom belangrijk is om die Ministeries aan zet te laten op de punten waarvoor ze zelf verantwoordelijk zijn. Hoe wordt ervoor gezorgd dat die verkokering stopt vlak voor het eiland, en de verantwoordelijkheid niet ook verkokerd op het eiland terechtkomt? Mijn voornaamste vraag is waarom aanbeveling 10 – het anders positioneren van de Rijksvertegenwoordiger zodanig dat de liaisons aan hem worden toegevoegd – niet is overgenomen. Waarom is voor een veel zwakkere variant gekozen?

Minister **Plasterk**: Hoe voorkom je dat? Ik denk door een krachtige coördinerende rol. Het hangt voor een deel af van de persoon, en voor deel van de bevoegdheden waarover wij zojuist hebben gesproken. Waarom zeg ik niet ten volle dat de liaisons aan de Rijksvertegenwoordiger worden toegevoegd? Welnu, dat komt doordat de afzonderlijke Minister uiteindelijk via de liaison zijn of haar verantwoordelijkheid uitoefent. De liaison vanuit het Ministerie is de «man on the ground» of de «woman on the ground» die uiteindelijk in staatsrechtelijke zin namens bijvoorbeeld de Minister van OCW ervoor zorgt dat daar dingen gebeuren op het gebied van onderwijs. Dat kun je niet doorknippen, want dan heeft de Minister van OCW of de Minister van VWS geen mogelijkheid meer om de verantwoordelijkheid voor de eigen portefeuille daar uit te oefenen. Er is dus inderdaad sprake van dubbele aansturing, want de liaison valt onder de Minister naar wie hij de link is. Wij gaan het echter zo inrichten dat hij niet tegen de Rijksvertegenwoordiger kan zeggen: u zegt dat nu allemaal wel, maar wij gaan het toch gewoon zo en zo doen. Om een voorbeeld te noemen: ik hoor op de eilanden weleens dat I en M heel goed bezig is met de havens, maar dat men veel meer prioriteit zou moeten leggen bij de wegen. Of men is bezig met de luchthaven, terwijl er veel meer geld naar de wegen zou moeten gaan. Ik denk dat de Rijksvertegenwoordiger zoiets moet signaleren. Hij moet dat van de lokale bestuurders horen. Dan kan hij het eerst bij de liaison op tafel leggen. Als hij daar geen gehoor krijgt, kan hij zeggen: ik vind dat wij daar tijdens de volgende CN-tafel opnieuw over moeten spreken, want er wordt geld besteed op een manier waarvan de lokale bestuurders zeggen dat het niet optimaal is en niet optimaal aansluit bij de lokale wensen.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): De Minister beschrijft heel goed hoe de bestuurlijke structuur eruit zou moeten zien, maar zou de Minister iets meer kunnen vertellen over de manier waarop de slag wordt gemaakt naar de volksvertegenwoordiging en vervolgens naar de mensen zelf?

Hoe wordt de Kamer en hoe worden de mensen op de eilanden goed op de hoogte gehouden van wat er aan die CN-tafel speelt? Het gaat erom dat men zich erin herkent, zodat wij niet over een halfjaar een rapport krijgen waarin staat dat het allemaal niet werkt. Het moet niet zo zijn dat het via een of andere krant tot ons komt en dat wij dan allemaal gaan stuiteren.

Minister **Plasterk**: De meerjarenontwikkelpannen staan centraal. Die worden aan de CN-tafel gemaakt. Input van de lokale bevolking wordt daar geleverd via de lokale bestuurders die aan tafel zitten en door het parlement van hun land; dat bent u. U kunt natuurlijk op elk moment zeggen dat het ergens niet goed gaat of dat er iets anders zou moeten gebeuren. Dan kunt u dat hier aan de orde stellen. Zowel op lokaal niveau als op landelijk niveau is een en ander democratisch verankerd.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Krijgen wij die meerjarenplannen hier? Of krijgen wij die van de verschillende Ministeries in de verschillende commissies? Wat nu als er wrijving is en het toch niet gaat, omdat wij enthousiast blijven doorgaan met enorm veel investeren in de luchthaven, terwijl iedereen al een jaar roept dat er geld aan de wegen moet worden besteed? Zien wij dat dan straks weer ergens opgelierd, zonder dat wij vroegtijdig kunnen zeggen: wat zouden wij daar nu aan kunnen veranderen?

Minister **Plasterk**: De meerjarenplannen zijn uiteindelijk de uitkomst van de CN-week. Zij worden aan de Kamer toegestuurd en wat mij betreft – maar dat is aan u – in deze commissie besproken. Dat is de plek waar dit aan de orde komt.

De heer **Van Laar** (PvdA): De Minister schetst een beeld van de Rijksvertegenwoordiger en van de manier waarop die zou moeten kunnen functioneren in de nieuwe situatie. Voor een deel gaat de Minister daarin volgens mij al verder dan hij in zijn brief schreef, waarvoor dank. Wel is het belangrijk om op te merken dat informeren en signaleren alleen iets in zich hebben van crisis, in de trant van: er is iets aan de hand, ik roep je bij me en dan gaan we iets bespreken. Is het niet handiger om de RCN als geheel, en daarmee de Rijksvertegenwoordiger in persoon, een positie te geven in het proces? Ik geef als voorbeeld dat er een wet moet worden veranderd, zodat die daar kan worden ingevoerd, of dat er een Algemene Maatregel van Bestuur komt. Dan zou standaard niet alleen aan de liaison, maar aan de RCN als geheel, en daarmee aan de persoon van de Rijksvertegenwoordiger, om advies moeten worden gevraagd, in de trant van: is het verstandig om dit te doen, is het de juiste tijd et cetera? Hetzelfde geldt voor het coördineren. Ja, de Rijksvertegenwoordiger kan coördineren, maar welk formeel handvat heeft hij daarvoor en welke bevoegdheid heeft hij daartoe? Stel dat er een bestuurscrisis is op Bonaire of op een ander eiland. Een Minister wil dat daar een heel ingewikkelde wet even wordt ingevoerd en laat daar onderzoek naar doen. Dan moet de Rijksvertegenwoordiger toch kunnen zeggen: ho, ho, dat gaan we nu niet doen, wacht even drie maanden? Het past nu niet. Stel dat een nieuwe Minister hetzelfde gaat proberen te doen met een wet over de waterleiding op Saba als wat vier jaar eerder is geprobeerd, dan moet de Rijksvertegenwoordiger kunnen zeggen: ho, ho, van een waterleiding op Saba weten wij dat het niet gaat werken. Daar moeten wij echt even een stop op zetten. Het gaat om dat soort bevoegdheden. Waar liggen die dan vast? Vriendelijk vragen is één, maar dat is nog niet je zin krijgen.

Minister **Plasterk**: Hij kan meer doen dan vriendelijk vragen. Hij kan het aan mij melden en aan de betrokken Minister. Hij kan zeggen: wat u nu doet, is onverstandig, ik ontraad dat. Dat is wel een ernstig politiek feit.

Als de Rijksvertegenwoordiger, die daar ook het Rijk vertegenwoordigt, aan de regering meedeelt dat er nu iets gedaan wordt wat hij onverstendig vindt, krijg je wel vervolgvragen als de betrokken Minister toch door zou gaan, zoals: hoe hebt u dit nu tegen het advies van de Rijksvertegenwoordiger in kunnen doen? Ik denk dat een stevige bevoegdheid met zich meebrengt dat hij zich kan laten informeren, dat hij aan de bel kan trekken en ook op de noodrem kan gaan staan en melden aan de Minister, bijvoorbeeld van V en J, en aan mij, dat zich een ontwikkeling voordoet die hij echt onwenselijk vindt en waar iets aan gedaan moet worden. Dan weet de Kamer daar ook van en is iedereen onmiddellijk op de hoogte. Ik hoop overigens dat wij uit die situatie kunnen blijven, maar dat is dan wel een ernstig geval van gebruik van de noodrem.

In de huidige constellatie kan het niet zo zijn dat de Minister die het aangaat, bijvoorbeeld de Minister van VWS, wanneer deze een Kamervraag krijgt – zoals de wet het beschrijft – moet zeggen: ik had het wel gewild, maar het mocht niet van de Rijksvertegenwoordiger. Uiteindelijk blijft de Minister verantwoordelijk voor zijn eigen portefeuille. Dat is het onderwerp waarover ik in mijn inleiding begon, want anders moet je het helemaal anders inrichten. Binnen dat kader wil ik zo ver mogelijk gaan om ervoor te zorgen dat de Rijksvertegenwoordiger echt een positie heeft ten opzichte van de Ministeries, om te zeggen: wat u nu doet, ontraad ik met klem; dat zou ik niet doen. Er moet dan ook iets gebeuren.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Laar, voordat ik u de gelegenheid geef om uw tweede vraag te stellen in uw eerste interruptie, heb ik een vraag aan de Minister, want wij moeten bijhouden wat nu precies de toezeggingen zijn. De Minister zei dat de Kamer op de hoogte wordt gesteld van een dergelijke «ontraadbrieven». Dat was nieuw voor mij. Mijn verzoek aan de Minister is: kunt u dat iets verder toelichten?

Minister **Plasterk**: Als de zaak in de tussentijd wordt opgelost, is het niet per se nodig. Maar stel dat de Rijksvertegenwoordiger zich tot mij wendt met een brief waarin hij schrijft dat het niet goed gaat. Ik probeer dat dan op te lossen, maar dat lukt niet. Als de Rijksvertegenwoordiger dan persisteert in zijn standpunt dat het niet is opgelost, kan ik toezeggen dat ik de Kamer daarover zal informeren.

De heer **Van Laar** (PvdA): Het belang van het advies is helder, maar wordt het hem gevraagd of niet? Dat is eigenlijk het belangrijkste. Moet hij zelf ingrijpen in een traject waarvan hij ziet dat het verkeerd gaat, of wordt hij standaard geconsulteerd? De openbare lichamen hebben volgens mij adviesrecht op alle Algemene Maatregelen van Bestuur, op wetten et cetera. Licht het niet voor de hand om de Rijksvertegenwoordiger, die er nu helemaal buiten staat, de adviezen te laten bundelen en er zijn eigen beoordeling aan toe te laten voegen? Hij zorgt ervoor, elke keer als er een voornemen is vanuit een Ministerie, dat er adviezen liggen van de drie openbare lichamen, als die alledrie relevant zijn, alsmede het advies van de Rijksvertegenwoordiger of de Rijksdienst Caribisch Nederland als geheel. Dan heb je volgens mij de stok achter de deur ingebouwd en heb je altijd lokale input, van de mensen die de meeste ervaring in het veld hebben.

Minister **Plasterk**: Dat stond nog niet in het plan zoals ik dat had opgesteld, maar het lijkt mij dat wij met elkaar kunnen afspreken dat de Rijksvertegenwoordiger dan standaard geconsulteerd wordt.

De **voorzitter**: Daarmee zijn wij toe aan de tweede termijn van de zijde van de Kamer. Ik geef daarin als eerste het woord aan de heer Van Laar. De spreektijd is twee minuten. Dat moet voldoende zijn.

De heer **Van Laar** (PvdA): Voorzitter. Er is veel gezegd in de eerste termijn, zowel door de Kamer als door de Minister. Wij bedanken de Minister voor de uitgebreide beantwoording; die heeft veel geholpen. Ik wil echter ook even reageren op mijn collega's uit de Kamer. Wij kennen van D66 de slogan «en nu vooruit», maar in dit debat lijkt dat niet het hoofddoel te zijn. Het terugkijken staat voorop, en dan op zo'n manier dat wij ons echt afvragen waar het nu over gaat. Het gaat over een Rijksvertegenwoordiger die vertrekt. Daar wordt een rapport over geschreven, maar hij vertrekt nog steeds. Daar kunnen wij lang of kort over praten, maar wat ons betreft kort.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De heer Van Laar begon zijn inbreng in eerste termijn met aan te geven dat hij beide onderwerpen van belang achtte, te weten het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger en, vooruitkijkend, alle andere zaken die met de evaluatie te maken hebben. Ik constateer dat de heer Van Laar daar in de tweede termijn afstand van neemt. Het eerste onderwerp interesseert de Partij van de Arbeid helemaal niets. Zij is alleen geïnteresseerd in het tweede onderwerp: vooruitkijken. D66 is van vooruitkijken, maar soms moet je terugkijken om in de toekomst de juiste stappen te kunnen zetten.

De heer **Van Laar** (PvdA): Over de juiste stappen heb ik D66 in de eerste termijn niet gehoord. Ik heb D66 alleen gehoord over de geschiedenis. Daarom constateer ik dat D66 alleen heeft teruggekeken. Wij hebben inderdaad vooral vooruitgekeken, dat klopt.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb al aangegeven dat wij wat D66 betreft twee debatten moeten voeren. Dit was het eerste debat dat stond ingepland waarin wij überhaupt konden spreken over wat er de afgelopen maanden ook in het ISB-rapport naar voren is gekomen. Ik had graag twee debatten gehad: het eerste debat om even terug te blikken – dat is namelijk ontzettend belangrijk en in het belang van de mensen op de eilanden, zeg ik nog maar even voor de duidelijkheid – en het tweede debat om het uitgebreid te hebben over de evaluatie. Beide zijn van belang. Nogmaals, ik constateer dat dit voor de Partij van de Arbeid niet het geval is.

De heer **Van Laar** (PvdA): Dan constateer ik simpelweg dat wij in verschillende debatten zitten. U zit in het eerste en wij in het tweede. Wij kijken vooruit.

Als wij kijken naar de einddoelen, dan voelen wij ons meer thuis bij de Minister dan bij de VVD of bij de SP. Als wij kijken naar het onderwijs, bijvoorbeeld, dan zien wij allemaal hoe groot de onvrede is, bijvoorbeeld op Saba. Hun jongeren redden het niet als zij naar het vervolgonderwijs gaan. Dat komt door de kennis van het Nederlands en door het onderwijsstelsel. Wij zien de onvrede op Sint-Eustatius over de middelbare scholen. De ouders zeggen niet: zoals wij het hier organiseren, is het goed. Nee, zij willen dat hun jongeren naar de VS of naar Nederland kunnen voor vervolgonderwijs en dat zij van hun leven een succes kunnen maken. Daar zetten wij op in. Dat is wat ons betreft het einddoel: hoe kunnen wij de welvaartsverschillen zo klein mogelijk maken en het voorzieningsniveau op een vergelijkbaar niveau krijgen? Wij willen dat doen zonder de lokale situatie geweld aan te doen, maar juist door daar respect voor te hebben.

De heer **Van Raak** (SP): De Minister doet dat en de heer Van Laar doet dat. Dit zal geen toeval zijn. Zij zeggen: de eilanden horen bij Nederland, dus de voorzieningen moeten op hetzelfde niveau liggen. Dat lijkt mij fantastisch. Hoe hoog moet de onderstand worden volgens de PvdA en hoe hoog moet het pensioen worden?

De heer **Van Laar** (PvdA): Dat is een zich herhalende discussie. Wij vinden de onderstand te laag, zeker. De onderstand is onder andere gekoppeld aan het minimumloon. De lokale bestuurders hebben daar een belangrijke stem in. Daarom is op Saba de onderstand met 6% verhoogd, boven op de verhoging die op andere eilanden is toegepast. De andere eilanden hebben gezegd: bij ons kan het niet, want dan komt het te dicht bij het minimumloon te zitten en dan zouden wij het minimumloon ook moeten verhogen. De economie op de eilanden trekt dat nu niet. Het is dus een zeer complexe situatie. De heer Van Raak weet ook dat het heel grote gevolgen heeft op de eilanden als wij de uitkeringen optrekken naar het Nederlandse niveau. Desastreuze gevolgen, kan ik wel zeggen. Dat kan dus niet. Wat je dan wel moet doen, moet je in samenspraak op lokaal niveau bepalen. Dat gebeurt ook.

De heer **Van Raak** (SP): Het is juist dit soort PvdA-gekleets waardoor die mensen ontevreden zijn. Zowel de Minister als de heer Van Laar heeft het er telkens over dat de voorzieningen op hetzelfde niveau moeten liggen als in Nederland. Als je dan concreet wordt en vraagt hoe we de onderstand gaan verhogen en de pensioenen regelen, geven ze niet thuis. Dat is nu juist het probleem van de afgelopen tijd geweest. Wij hebben de mensen het gevoel gegeven dat zij hetzelfde zijn als de mensen in Nederland en dat de voorzieningen op hetzelfde niveau komen als in Nederland, terwijl de eilanden wezenlijk anders zijn. Je moet dus ook eerlijk zijn. Als je het hebt over voorzieningen op hetzelfde niveau, dan ben ik daar erg voor, maar dan moet je ook met een plan komen om flink te gaan investeren en de zaken flink te verbeteren. Maar je kunt niet aan de ene kant zeggen dat de voorzieningen op hetzelfde niveau moeten liggen als in Nederland en aan de andere kant zeggen: dat kan niet, want de omstandigheden zijn zo specifiek.

De heer **Van Laar** (PvdA): Er wordt flink geïnvesteerd op de eilanden. Er komt een meerjarenplan waar dat in staat. Het is ook een heel goed element van het besluit van het kabinet dat zo'n meerjarenplan er komt, zodat iedereen weet waar hij aan toe is en erbij betrokken kan worden. De bestuurscolleges en de bestuurders daar, de eilandraden, hebben echter de lead als het gaat om het verhogen van de onderstand en de minimale voorzieningen. Daar veranderen wij niets aan en dat is ook goed, want je kunt vanuit Nederland wel bedenken dat er \$ 100 bij moet, maar als dat vervolgens betekent dat heel veel winkeliers en andere mensen in problemen komen en hun baan verliezen omdat er geen banen meer zijn tegen dat salaris, hebben wij een heel ander probleem. Wij zijn blij met de manier waarop de Minister nu de positie van de Rijksvertegenwoordiger schetst. Volgens mij is dat anders dan in de brief staat, dus misschien kan de Minister nog even aangeven wat er precies anders is. Het adviesrecht is in ieder geval heel erg belangrijk. Mijn laatste vraag aan de Minister betreft het coördineren. Verschillende Ministeries willen verschillende projecten tegelijkertijd opstarten, binnen of buiten het meerjarenprogramma. Welke bevoegdheden heeft de nieuwe Rijksvertegenwoordiger dan om dat te coördineren en er echt iets aan te doen? De CN-tafel gaat over beleid, maar volgens mij niet over de uitvoering. Dat is een vraag die nog open ligt.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Als wij over Bonaire, Statia en Saba spreken in dit huis, dan spreken wij in het belang van de mensen op de eilanden. De harde kritiek van de inspectie, ook als het gaat om het functioneren van de Rijksvertegenwoordiger, is in het belang van de mensen op de eilanden. Als ik de brieven van de Minister lees en vandaag zijn antwoorden beluister, vraag ik mij af in wiens belang hij heeft gehandeld zoals hij heeft gehandeld, namelijk: in november een rapport ontvangen, dat op de stapel leggen en wachten op een ander rapport. Dan

zijn wij weer maanden verder. De inspectie is helder: ga zo spoedig mogelijk over tot de tijdelijke benoeming van de Rijksvertegenwoordiger. De Minister zegt niet te willen speculeren. Maar hij interpreteert er wel op los. Hij zegt dat de inspectie wist dat de huidige vertegenwoordiger per mei 2014 zou vertrekken. Men had dit dus letterlijk kunnen tegenspreken in het rapport. Ik zou de Minister willen vragen: heeft hij dit expliciet met de ISB besproken? Dat is niet onbelangrijk, want er zijn verschillende interpretaties mogelijk, zeker als je die bewuste zin leest en het andere deel van het rapport erbij haalt, waarin het gaat over vertrouwen en samenwerking. Kortom, ik wil graag weten of de Minister hier expliciet over gesproken heeft.

De ernst die ik uit het rapport haalde, was dat er meteen actie nodig was. De Minister wil wel vooruitkijken, maar pas na een halfjaar. Dat is gewoon wat ik constateer. De Minister gaat niet in op de afspraak die wij gemaakt hebben tijdens het mondelinge vragenuur, waarin wij het gehad hebben over de zorgen omtrent de Rijksvertegenwoordiger. Hij geeft aan dat hij de Kamer niet had hoeven informeren naar aanleiding van het rapport, maar hij had letterlijk de afspraak gemaakt dat hij dat wel zou doen als er op dit specifieke punt ontwikkelingen waren.

D66 kijkt vooruit. Ik heb in de eerste termijn twee punten aangehaald waarop ik nog steeds graag antwoord zou willen hebben. Het eerste is de motie over de transparante benoeming. Ik begrijp van de Minister dat voor de zomer de nieuwe Rijksvertegenwoordiger conform die transparante procedure zal worden benoemd. Graag krijg ik daarvan de bevestiging. Mijn tweede punt is dit. Je kunt niet vooruitkijken als je niet van het verleden leert. Ik zou graag een toezegging van de Minister willen hebben dat hij ingaat op alle aanbevelingen uit het ISB-rapport, want dat heeft hij te mager gedaan in zijn brief.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Ik zou de Minister willen adviseren om, als er een rapport komt waarin heel veel kritiek wordt geuit op het Ministerie, dat gewoon naar de Kamer te sturen. Ik denk dat dit een hoop gedoe kan voorkomen. Verder ben ik blij met de twee rapporten die er zijn, met aanbevelingen, ook van de mensen van de eilanden zelf. Ik ben blij dat de Minister die overneemt. Ik ben ervan overtuigd dat er iets gaat verbeteren. Ik wens de Minister daar heel veel succes en sterkte mee: het allerbeste!

Maar ik schrik ook als ik zie hoeveel geld, mensen en middelen er nu naar de eilanden gaan en hoe weinig mensen daarvan soms terugzien. Het klopt dat er op het gebied van zorg en onderwijs ontzettend veel goed werk is verricht. Maar kijk ook naar de wegen op Bonaire of naar de ontzettende armoede. Ouderen kunnen moeilijk rondkomen. Veel van de armoede is verborgen. Mensen proberen elkaar nog een beetje bij te staan. Op dat gebied moet er heel erg veel gebeuren. Het is geen kwestie van geld, want er gaat ongelooflijk veel geld naartoe. Op een of andere manier komt dat echter niet terecht bij de mensen die het nodig hebben. Zou dat met de structuur te maken hebben en met het feit dat wij het meest lokale bestuur op de meest abstracte manier hebben georganiseerd? Is het wel efficiënt om heel kleine eilandjes in de Cariben te besturen vanuit de ambtenarentorens in Den Haag? Volgens mij niet. Volgens mij kan het efficiënter, ook door meer aan te sluiten bij de traditie op de eilanden, waar de mensen het al honderd jaar rooien, maar niet zonder hulp.

Moeten wij met het oog op de evaluatie niet nadenken over manieren om al dat geld, al die mensen en al die middelen efficiënter te gebruiken, door veel meer aan te sluiten bij de noden en de wensen van de mensen op de eilanden? Moeten wij niet veel meer bezien welke problemen we zo praktisch mogelijk kunnen oplossen, in plaats van ons te richten op de vraag aan welke regels wel en niet wordt voldaan?

De heer **Litjens** (VVD): Voorzitter. Het is misschien goed om eerst iets recht te zetten. De Minister gaf aan dat hij een van mijn vragen zo begreep dat ik naar andere staatsrechtelijke verhoudingen wilde en dat dit echt iets is voor de volledige evaluatie. Ik heb die vraag niet zo bedoeld. Ik kan mij voorstellen dat dit gezien de inbreng van mijn collega Bosman in andere debatten zo wordt opgevat, maar dat was niet mijn bedoeling. Alle momenten waarop ik het eens ben of kan zijn met collega Van Raak koester ik van harte. Dit er een van. Mijn vraag was met name bedoeld om aan te geven dat het verstandig is om wat meer los te laten en inderdaad wat meer uit te gaan van de kracht die de eilandbesturen zelf aan de dag kunnen leggen als het erom gaat, duidelijk te maken wat daar moet gebeuren. Als het gaat om de overeenkomst tussen mijn standpunt en dat van de heer Van Raak, dan constateer ik dat ook wat ons betreft de standaard niet Nederland moet zijn, maar de regio. Ik ben het wat dat betreft dus niet helemaal eens met mijn collega van de Partij van de Arbeid, maar daar zullen wij volgens mij niet snel uitkomen. Het is wel belangrijk om in het kader van verwachtingenmanagement duidelijk te maken wat wel en niet kan. Dat is het eerlijke verhaal waar weleens over gesproken wordt. Als je Nederland de standaard laat zijn, maar uiteindelijk niet kunt leveren omdat je merkt dat regionale aspecten daaraan beperkingen opleggen, wek je verwachtingen die je niet kunt waarmaken. Dat gaat volgens mij ten koste van het vertrouwen in de politiek. Ik heb goed gehoord wat de Minister heeft gezegd over de procedure waarbij de Rijksvertegenwoordiger aan de noodrem kan trekken als dingen niet kunnen en eilanden overvoerd worden met allerlei mooie voornemens die hier worden ontwikkeld. Wij gaan daar goed naar kijken en wij gaan ervan uit dat dit iets is wat inderdaad voor verbetering kan zorgen. Het kan echter maar op een manier echt goed komen, namelijk door iets meer afstand te nemen en ervan uit te gaan dat de kracht op de eilanden echt uit de eilanden zelf kan komen.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Voorzitter. Ik denk dat wat de voorgaande sprekers hebben gezegd, heel belangrijk is. Het is misschien gek om te zeggen, maar ik zeg het toch maar. Wij zijn de afgelopen week naar de Waddeneilanden gegaan. Wat ik nu zo boeiend vind, is dat de Waddeneilanden een samenwerkingsverband zijn aangegaan met de BES-eilanden. Men zegt daar namelijk: ze snappen in Den Haag gewoon niet wat het betekent om een eiland te zijn. Wij zien dat de BES-eilanden worstelen met wat er soms op hen afkomt. Er zijn verwachtingen, maar tegelijkertijd hebben zij te maken met fundamenteel onbegrip over wat het is om een eiland te zijn. Ik noem de levensstandaard en de enorme kosten. Alles is duurder. Al die dingen spelen een rol. Hoe krijgen wij het nu tussen de oren van de mensen in deze prachtige torens hier dat er iets aan de hand is? Los van de belangrijke dingen die hiervoor zijn gezegd, zou ik de Minister willen vragen om ook daarop te reageren en te bezien hoe hij er in bredere zin voor kan zorgen dat de eilanden zich allemaal aan elkaar kunnen optrekken.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Allereerst ga ik in op het punt dat is aangesneden door de heer Van Laar en door de heer Litjens over hetzelfde voorzieningenniveau. Ook de heer Van Raak verwees daarnaar. Ik wil proberen daar precies in te zijn, want ik geloof dat niemand hier heeft gezegd dat wij garanderen dat het voorzieningenniveau hetzelfde zal zijn. Dat zou ook niet moeten blijven hangen. Het verschilt per terrein. De kerndoelen van het onderwijs zijn inderdaad in heel Nederland hetzelfde, of je nu in het Caribisch deel van Nederland woont of in het Europese deel. Dat is ook logisch, want het is de bedoeling dat kinderen die daar naar de middelbare school gaan vervolgonderwijs kunnen volgen, bijvoorbeeld aan de universiteit, in Amerika of Nederland. Daarvoor moeten zij hetzelfde opleidingsniveau halen. Op dat gebied zijn de doelen

die gehaald moeten worden dezelfde en dus moeten de voorzieningen om dat onderwijsdoel te bereiken, op elkaar lijken. Of je nu daar aardrijkskunde leert of hier, je hebt er ongeveer dezelfde middelen voor nodig. Dat geldt niet in dezelfde mate voor infrastructuur en bijvoorbeeld ook niet voor de AOW. Er wordt daar rekening gehouden met de lokale levensstandaard, en die is een andere dan in Nederland. Het zou ontwrichtend werken als je dat stante pede gelijktrok. De heer Van Raak constateerde terecht dat die discrepantie er is. Als je daar gaat vragen, zegt men: op het gebied van zorg en onderwijs is er in drie jaar tijd grote vooruitgang geboekt – dat is een heel korte periode voor zo veel vooruitgang – maar wij vinden dat een en ander achterblijft als het gaat om de kwaliteit van de wegen, de publieke ruimte en de sociale zekerheid. Wat dat laatste betreft kunnen wij altijd proberen om het beter te doen, maar niet met de belofte dat wij het naar hetzelfde niveau zullen trekken als in Nederland. Dat is nooit beloofd en ik ben het ermee eens dat je die verwachting niet opeens moet gaan wekken. Dan kweek je alleen maar teleurstelling. Ik dank de heer Van Laar voor zijn input en heb inderdaad, door hem daartoe geprest, een aantal elementen toegevoegd aan wat er in de plannen stond, zoals het verplicht consulteren van de Rijksvertegenwoordiger en diens rol ten opzichte van de liaison. Ik heb benadrukt dat hij, met behoud van de Ministeriële verantwoordelijkheid, daar wel degelijk een duidelijke sturende rol kan hebben. Het gaat dan om het hele traject van het vormen van beleid. Bij het uiteindelijke uitvoeren van het beleid moet bijvoorbeeld de politiemanager niet van de Rijksvertegenwoordiger, die onder mijn verantwoordelijkheid opereert, te horen krijgen hoe hij zijn werk moet doen. De Rijksvertegenwoordiger ressorteert dus onder mij, maar degene die de inspectie op de luchthaven uitvoert, ressorteert niet via de Rijksvertegenwoordiger onder mij. Dat verschil moeten wij wel blijven aanbrengen.

Over het coördineren hebben wij al uitgebreid gesproken. Dat kan primair via de CN-tafel, maar ook via de zojuist beschreven noodremprocedure. Mevrouw Hachchi vroeg om bevestiging van de benoemingsprocedure. Die bevestig ik. Eerder op de dag zag ik berichten dat ik, en daarmee het hele Ministerie, de inwoners van de Antillen niet serieus neem. Dat vind ik nogal een aantijging. Laat ik dat maar blijven negeren. Laten we er nu gewoon van uitgaan dat iedereen serieus probeert om de mensen daar serieus te nemen. Vanuit verschillende filosofieën en benaderingen hier aan tafel, probeert iedereen serieus zijn of haar verantwoordelijkheid te nemen om daar het goede leven voor de mensen te realiseren.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Ik hoor de Minister zeggen dat hij niet wil reageren. Ik ben een beetje bezorgd over uw laatste interruptie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): U hoeft niet bezorgd te zijn, voorzitter. Het gaat mij om de vraag die ik in tweede termijn heb gesteld, namelijk in wiens belang de Minister heeft gehandeld door de rapporten te laten liggen en ervoor te kiezen om pas maanden later hierop actie te ondernemen.

Minister **Plasterk**: Uiteindelijk heb ik dat gedaan in het algemeen belang, want de procedures die wij vastleggen, zijn procedures van verkeer met de Kamer. Als ik van tevoren zeg dat ik mij voorneem om zowel het bestuurlijke deel als het meer signalerende deel samen te nemen en daarop een beleidsreactie te schrijven en aan de Kamer toe te sturen en als ik dat uitvoer zoals ik eerder heb aangekondigd, is dat in het belang van goed bestuur en daarmee van de mensen die wij besturen, inclusief de mensen daar. Dat geldt overigens ook voor de andere mensen in Nederland, want wij hebben er allemaal belang bij dat wij de procedures zuiver houden.

Ik dank de heer Van Raak voor de steun die hij uitsprak. Hij schrijkt als hij ziet hoeveel geld ernaartoe gaat en als hij dat legt naast het niveau van tevredenheid, dat vaak niet zo hoog is als je zou verwachten. Daar ben ik het mee eens en dat is precies de reden waarom wij hier nu met z'n allen zitten, namelijk om die coördinatie beter te maken. Het is de bedoeling dat wij er met zijn allen voor zorgen dat de behoorlijke hoeveelheid geld die ernaartoe gaat, 300 miljoen per jaar, optimaal wordt besteed. Het is een heleboel geld voor een populatie van 23.000 inwoners. Voordat het een eigen leven gaat leiden: dit bedrag is natuurlijk een optelsom van wat er via alle Ministeries gebeurt. Ik noem politie en infrastructuur. Het gaat dus niet om wat er op de begroting van BZK staat. Wij moeten er met zijn allen voor zorgen dat dit geld optimaal wordt besteed. Wij kunnen dat bereiken door ervoor te zorgen dat de besteding beter aansluit bij de wensen die daar leven en dat er geen posterioriteiten worden gesubsidieerd maar prioriteiten. Dat is precies de inzet van iedereen, ook hier aan tafel. De heer Van Raak zegt dat er nog een te grote discrepantie is, maar dat is nu precies wat wij hier willen verbeteren.

Ik ben het eens met de heer Van Raak dat hier en daar nog steeds de neiging bestaat om te veel te denken vanuit de regels, in de trant van: wij moeten dingen doen omdat wij ze nu eenmaal zo hebben geregeld. Ik bevind mij weleens in politieke discussies in de trant van: omdat iets in Nederland zo is, zou het ook op de BES-eilanden zo moeten. De mensen daar spreken niet graag over BES, want zij zeggen dat BES niet bestaat. Laat ik hebben over het Caribisch deel van Nederland. Ik denk dat wij inderdaad zo praktisch mogelijk moeten blijven en zo veel mogelijk moeten aansluiten bij wat er ter plekke nuttig en nodig is.

De vraag van de heer Litjens over loslaten had ik begrepen zoals hij hem stelde. Hij bedoelde niet dat wij de Staat zouden moeten opknippen. Ik vind het overigens legitiem om te zeggen dat je kunt kiezen voor een andere structuur ten aanzien van de departementale verantwoordelijkheid dan waarvoor eerder is gekozen. In een inhoudelijke reactie heb ik al gezegd dat de mensen in Caribisch Nederland belang hebben gehad bij het feit dat zij direct bij een Ministerie konden aankloppen. Maar goed, dat kan in de evaluatie opnieuw aan de orde komen.

Ik heb gereageerd op de vraag wat de standaard is. Is dat de regio? Dat hangt af van het beleidsterrein.

Ik ben het met mevrouw Van Toorenborg eens dat het eilandelijk karakter een aspect is waar veel meer aandacht voor kan komen. Het brengt schaalproblemen, maar ook schaalvoordelen mee. Als je op Saba rondkijkt, is het toch een heel overzichtelijke situatie. Wij kennen ook allemaal de voorbeelden van beleid dat vanuit Nederland aanvankelijk was uitgerold, maar daar helemaal geen plek had, zoals postcodes. Je kunt je pas echt realiseren wat het betekent om op zo'n eiland te zijn als je er bent en het ervaart.

Wij proberen meer de overeenkomsten te zoeken, niet alleen tussen de eilanden van Caribisch Nederland, maar ook de drie andere eilanden binnen het Koninkrijk. Twee weken geleden hebben wij de Koninkrijksconferentie gehad, waar wij dat bijvoorbeeld op het punt van kinderrechten met zijn allen hebben geprobeerd. Daar waren de gezaghebbers van de drie eilanden van Caribisch Nederland bij, maar ook de Ministers-Presidenten van de drie landen binnen het Koninkrijk. Dan kun je met die zes eilanden samen zeggen: wij hebben veel gemeenschappelijke problematiek, zouden wij daar niet meer samen aan kunnen doen? Ik vond het een heel goede bijeenkomst, die een goed perspectief opent voor de landen in het Koninkrijk, maar ook voor de drie eilanden van Caribisch Nederland.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb in mijn tweede termijn drie vragen gesteld, die simpelweg niet zijn beantwoord. Daarom moet ik wel interrumperen. De eerste vraag was, of de Minister met de ISB expliciet

heeft gesproken over het vertrek van de Rijksvertegenwoordiger per mei 2014 en over de kwestie of de Minister en de ISB een gedeelde interpretatie hebben. De tweede vraag gaat over de afspraak die wij tijdens het mondelinge vragenuur hebben gemaakt. Hoe kijkt de Minister daar concreet op terug? Hij zou de Kamer informeren over de problemen die er waren en over nieuwe ontwikkelingen. Mijn derde punt was of de Minister kan terugkomen – ik denk schriftelijk, want dat is het gemakkelijkst – op alle aanbevelingen van de ISB. Dat is nu te mager gebeurd. Ik vraag dat in het kader van het leren van het verleden, om in de toekomst niet dezelfde fouten te maken.

Minister Plasterk: Ik heb het ISB-rapport gewoon genomen zoals het was. Ik heb geen reactie gekregen vanuit de ISB dat men vond dat het rapport verkeerd geduid was. Dat lijkt mij ook totaal niet voor de hand te liggen. Ik heb het dus gewoon genomen zoals het mij was aangeleverd. Wat de afspraak tijdens het vragenuur betreft: ik heb de Kamer geïnformeerd over het eerste nieuwe feit dat zich voordeed, op 13 september 2013, namelijk het vertrek van de Rijksvertegenwoordiger. Op 3 september was het vragenuur en tien dagen later kreeg ik de aankondiging van het vertrek van de Rijksvertegenwoordiger. Ik heb op elk moment gewoon datgene gedaan wat ook los van het vragenuur sowieso voor de hand ligt. Ga ik opnieuw één voor één terugkomen op alle adviezen van de ISB? Nee, ik heb een integrale beleidsreactie van het kabinet afgeleverd. Die mag u lezen als reactie op alle adviezen die ik heb gekregen van de ISB en van anderen.

De heer Van Laar (PvdA): Ik heb nog een vraag openstaan uit de eerste termijn, namelijk hoe de bestuurscolleges, de eilandsraden, betrokken worden bij de selectie. Worden zij geconsulteerd over het profiel en de uiteindelijke kandidaat, voordat deze wordt benoemd?

Kan de Minister, gezien dit debat en de brief van de Minister – er komt ook nog een bespreking in de Eerste Kamer – toezeggen dat er bij de benoeming van de nieuwe Rijksvertegenwoordiger een brief naar de Kamer komt, die eigenlijk voor iedereen begrijpelijk is, over de precieze positie van de Rijksvertegenwoordiger zoals die wordt en met de bevoegdheden et cetera zoals die er dan zijn? De brief die nu gestuurd is, is door dit debat alweer wat veranderd. Dan ligt het nergens vast en daarover is er nu ook al verwarring. Een brief zou wellicht helpen.

De voorzitter: Bedoelt u voor of na het debat met de Eerste Kamer?

De heer Van Laar (PvdA): Bij de benoeming van de Rijksvertegenwoordiger, dus zodra de Rijksvertegenwoordiger de instructies heeft gekregen et cetera. Dan moet aan de Kamer worden meegedeeld wat de constructie is. Ik kan mij voorstellen dat het overleg met de Rijksvertegenwoordiger eventueel nog kan leiden tot een bepaalde positie of instructie.

Minister Plasterk: Bij de selectie zullen de bestuurscolleges worden gehoord en ik zeg toe dat ik bij de benoeming van de Rijksvertegenwoordiger een dergelijke brief zal aanleveren, want ik realiseer mij dat er in dit debat een aantal elementen is toegevoegd.

De voorzitter: Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van dit algemeen overleg van de commissie voor Koninkrijksrelaties.

Er zijn twee toezeggingen gedaan:

- De Kamer zal door de Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties worden geïnformeerd indien de Rijksvertegenwoordiger heeft geadviseerd dat een ingezet beleid moet worden aangepast en er in onderling overleg geen naar het oordeel van de Rijksvertegenwoordiger passende oplossing voor wordt gevonden.

- Bij benoeming van de Rijksvertegenwoordiger zal de Minister van BZK een brief aan de Kamer zenden, waarin de positie van de Rijksvertegenwoordiger nauwkeurig wordt geschetst.

Ik dank alle deelnemers, de Minister, de ambtenaren, het publiek en de mensen die via de videoverbinding meekijken.

Sluiting 19.45 uur.